

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

St.prp. nr. 72

(2006–2007)

Om samtykke til ratifikasjon av avtale
om Republikken Bulgarias og Romanias
deltakelse i Det europeiske økonomiske
samarbeidsområde (EØS) med tilliggende
avtaler, samt inngåelse av avtale om
midlertidig anvendelse

Innhold

1	Sammendrag	5	5.2.3	Vedlegg VIII Etableringsrett	22
1.1	Bakgrunn og formål	5	5.2.4	Vedlegg IX Finansielle tjenester	22
1.2	Utvidelsesavtalens innhold	6	5.2.5	Vedlegg XI Telekommunikasjons- tjenester	22
1.3	Økonomiske og administrative konsekvenser av utvidelsesavtalen	7	5.2.6	Vedlegg XII Fri bevegelse for kapital	23
1.4	Konklusjon	7	5.2.7	Vedlegg XIII Transport	23
2	Utvidelsen av EU og forholdet til EØS	9	5.2.8	Vedlegg XV Statsstøtte	23
2.1	Forholdet til EØS og EFTA	9	5.2.9	Vedlegg XVII Opphavsrett	23
2.2	EUs utvidelser	9	5.2.10	Vedlegg XVIII Helse og sikkerhet på arbeidsplassen, arbeidsrett og lik behandling av kvinner og menn	24
2.3	Forberedelser til EU-medlemskap i Bulgaria og Romania	10	5.2.11	Vedlegg XX Miljø	24
2.4	Behov for tekniske tilpasninger og overgangsordninger	10	5.3	Sluttakten med tilknyttede erklæringer og avtaler	25
3	Organisering og gjennomføring av forhandlingene	12	5.3.1	Sluttakten	25
4	Gjennomgang av forhandlingsresultatet	13	5.3.2	Felleserklæring fra avtalepartene om ratifisering i rett tid av EØS- utvidelsesavtalen	25
4.1	Overgangsordninger	13	5.3.3	Felleserklæring fra avtalepartene om utløpsdato for overgangsordningene ...	25
4.2	Nye finansielle bidrag fra EØS/ EFTA-landene til økonomisk og sosial utjevning i Europa	13	5.3.4	Felleserklæring fra avtalepartene om opprinnelsesregler	25
4.2.1	Utvidelse av EØS-finansierings- ordningen	14	5.3.5	Felleserklæring fra avtalepartene om handel med landbruksvarer og bearbeidede landbruksvarer	25
4.2.2	Bilaterale samarbeidsprogrammer	15	5.3.6	Felleserklæring fra avtalepartene om Liechtensteins sektorvise til- pasning angående fri bevegelse for personer	25
4.3	Markedsadgang	16	5.3.7	Fellesuttalelse fra avtalepartene om prioriterte sektorer i protokoll 38 a	26
4.3.1	Hovedspørsmål i forhandlingene	16	5.3.8	Fellesuttalelse fra avtalepartene om de finansielle bidrag	26
4.3.2	Markedsadgang for fisk	16	5.3.9	Generell felleserklæring fra EFTA-landene	26
4.3.3	Eksport av fisk og fiskeprodukter til EU	16	5.3.10	Felleserklæring fra EFTA-landene om fri bevegelse for arbeids- takere	26
4.3.4	Forhandlingsresultatet	17	5.3.11	Erklæring fra Liechtenstein om protokoll 38 a	26
4.3.5	Markedsadgang for landbruksvarer ...	18	5.3.12	Avtale mellom Det europeiske felleskap og Norge om et samarbeids- program for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Bulgaria	26
5	Gjennomgang av EØS-utvidelses- avtalens bestemmelser	19	5.3.13	Avtale mellom Det europeiske felleskap og Norge om et samarbeids- program for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Romania	26
5.1	Utvidelsesavtalens forord og artikler...	19			
5.2	Vedlegg A og B til EØS-utvidelses- avtalen, med oversikt over tekniske tilpasninger og overgangsordninger ...	20			
5.2.1	Vedlegg II Tekniske forskrifter, standards, prøving og sertifisering	21			
5.2.1.1	XV Farlige stoffer	21			
5.2.1.2	XVII Miljøvern	21			
5.2.1.3	XXV Tobakk	21			
5.2.1.4	XXVII Alkoholsterke drikker	21			
5.2.2	Vedlegg V Fri bevegelse for personer	21			

5.3.14	Avtale mellom Norge og Bulgaria om et norsk samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Bulgaria	26
5.3.15	Avtale mellom Norge og Romania om et norsk samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Romania	27
5.3.16	Bilateral avtale om fisk mellom Det europeiske fellesskap og Norge ...	27
5.3.17	Bilateral avtale om fisk mellom Island og Det europeiske fellesskap ...	28
6	Avtale i form av brevveksling mellom Norge og Det europeiske fellesskap om midlertidig anvendelse av EØS-utvidelsesavtalen, og midlertidig anvendelse av de tre tilknyttede avtaler	29
7	Økonomiske og administrative konsekvenser av utvidelsesavtalen	30
7.1	Generelt	30
7.2	Bidrag til finansieringsordningene	31
7.3	EØS/EFTA-bidrag for deltakelse i programmer, byråer m.m.	31
7.4	Øvrig	31
7.5	Behov for lovendringer	31
8	Konklusjon og tilråding	32
	Forslag til vedtak om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilleggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse	33

Vedlegg

1	Avtale om republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde	34
2	Avtale i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Kongeriket Norge om et samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Bulgaria	45
3	Avtale i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Kongeriket Norge om et samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Romania	49
4	Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Kongeriket Norge i forbindelse med Republikken Bulgarias og Romanias tiltredelse til Den europeiske union	53
5	Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Republikken Island i forbindelse med Republikken Bulgarias og Romanias tiltredelse til Den europeiske union	55
6	Avtale i form av brevveksling mellom Norge og Det europeiske fellesskap om midlertidig anvendelse av avtalen om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, og midlertidig anvendelse av tre tilknyttede avtaler	57
7	Forhandlingsdelegasjonen	58

St.prp. nr. 72

(2006–2007)

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

*Tilråding fra Utenriksdepartementet av 25. mai 2007,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Sammendrag

1.1 Bakgrunn og formål

Bulgaria og Romania undertegnet i Luxembourg tiltredelsestraktaten til EU 25. april 2005 og ble medlemmer av EU 1. januar 2007.

I henhold til EØS-avtalens artikkel 128 skal enhver europeisk stat som blir medlem av EU, søke om å bli part også i EØS-avtalen. Betingelsene for tiltredelse skal fastlegges i en egen avtale.

Bulgaria og Romania søkte formelt om å bli part i EØS-avtalen henholdsvis 22. og 26. juli 2005. Forhandlinger om utvidelse av Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet ble innledet 5. juli 2006 og varte frem til 29. mars 2007. Avtalen ble parafert 14. mai 2007 og forventes undertegnet i juli 2007. Den skal forelegges alle avtaleparter for ratifikasjon eller godkjennelse.

Siden utvidelsen av EU allerede har trådt i kraft, er det ønskelig at EØS-utvidelsesavtalen settes i kraft så raskt som mulig. For ikke å forsinke ikrafttredelsen fra norsk side, legges stortingsproposisjonen om samtykke til ratifikasjon av avtalen

om EØS-utvidelsen og de tilliggende avtaler som direkte berører Norge frem før disse er undertegnet, det vil si på grunnlag av paraferte avtaletekster. Disse tilliggende avtalene er:

- Avtale i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Norge om et samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Bulgaria,
- Avtale i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Norge om et samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Romania,
- Avtale om et norsk samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Bulgaria mellom Kongeriket Norge og Republikken Bulgaria,
- Avtale om et norsk samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Romania mellom Kongeriket Norge og Romania, og
- Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Kongeriket

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

Norge i forbindelse med Republikken Bulgarias og Romanias tiltredelse til Den europeiske union.

Utvidelsesavtalen vil først tre i kraft når den er ratifisert eller godkjent av Fellesskapet og samtlige 30 stater i et utvidet EØS. Dette er en tidkrevende prosess. For å avhjelpe denne situasjonen, vil Fellesskapet¹ og de tre EØS/EFTA-landene² inngå en avtale om midlertidig anvendelse av utvidelsesavtalen. Innholdsmessig vil en slik avtale dekke det samme som EØS-utvidelsesavtalen. Det bes derfor samtidig om samtykke til inngåelse av en avtale i form av brevveksling om midlertidig anvendelse av avtalen om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeisk økonomiske samarbeidsområde, og midlertidig anvendelse av de tre tilknyttede avtaler hvor Norge er part.

Hovedformålet med avtalene er å gjøre bestemmelsene som gjelder for økonomisk virksomhet og samkvem mellom de 25 EU-landene som var medlem før 1. januar 2007 og EØS/EFTA-landene Island, Liechtenstein og Norge, gjeldende også i de nye EU-landene Bulgaria og Romania. Det innebærer at EØS-avtalens rettigheter og plikter anvendes i et utvidet EØS, med de tilpasningene og overgangsordningene som er avtalt mellom EU, de nye medlemslandene Bulgaria og Romania og EØS/EFTA-landene. Det var enighet mellom partene om at man skulle begrense forhandlingene til de spørsmålene som var nødvendige for å gjøre EØS-bestemmelsene gjeldende også i Bulgaria og Romania. Det var to hovedspørsmål i forhandlingene ble EØS/EFTA-landenes finansielle bidrag til sosial og økonomisk utjevning i et utvidet EU og norsk og islandsk opprettholdelse av markedsadgangen for fisk og fiskeprodukter.

Som vedlegg følger avtaleteksten med tilknyttet tilleggsprotokoll og bilaterale avtaler, i norsk uoffisiell versjon.

1.2 Utvidelsesavtalens innhold

Avtalen om Bulgarias og Romanias deltakelse i EØS består av en hoveddel med fortale og syv artikler, to vedlegg som omhandler henholdsvis tekniske tilpasninger og overgangsordninger, samt en sluttakt som inkluderer erklæringer og de bilate-

rale avtalene om finansiering og fisk. De bilaterale avtalene inngår i det samlede forhandlingsresultatet.

EØS-finansieringsordningen fra 2004 utvides til å omfatte Bulgaria og Romania. Dette betyr at Norge, Island og Liechtenstein skal bidra med ytterligere om lag 31 millioner euro per år frem til 30. april 2009 (totalt 72 millioner euro i perioden) gjennom den finansieringsordningen som ble etablert i tilknytning til EØS-utvidelsen i 2004. For Norge innebærer dette forpliktelser på om lag 29 millioner euro per år (totalt knapt 68 millioner euro i perioden). Støtte vil kunne gis til prosjekter, programmer og fond innenfor miljø, bærekraftig utvikling, helse og barneomsorg, bevaring av europeisk kulturarv og utvikling av menneskelige ressurser i Bulgaria og Romania, på samme måte som for EØS-finansieringsordningen fra 2004. Dette vil bli nærmere definert i rammeavtaler med de to aktuelle landene.

I tillegg skal Norge bidra med om lag 29 millioner euro per år (totalt 68 millioner euro i perioden) til etablering av *bilaterale samarbeidsprogram* med Bulgaria og Romania. Programmene løper frem til 30. april 2009 og har som formål å bidra til sosial og økonomisk utvikling i de to landene gjennom bilateralt partnerskap og samarbeid med Norge. Gjennom programmene ønsker man å støtte prosjekter innenfor et eller flere av følgende hovedområder:

1. Energieffektivisering og fornybar energi;
2. Reduksjon av utslipp av klimagasser og andre utslipp i vann og luft;
3. Økt kvalitetssikring av produkter, produksjonsprosesser og ren produksjon.

I tillegg er det åpnet for støtte til prosjekter innen Schengen/justis-relaterte tiltak i Bulgaria og innen helsesektoren i Romania.

Aktuelle aktiviteter kan være nettverksbygging, kompetanse- og kapasitetsbygging, innovasjon, teknologioverføring, forskning og utvikling. Støtte vil kunne gis til samarbeidsprosjekter mellom partnere i henholdsvis Bulgaria og Romania og i Norge. Begge parter kan søke direkte fra programmene. Søknadsberettigede aktører kan være fra både privat og offentlig sektor, institusjoner, arbeidslivets parter og frivillige organisasjoner. Fra norsk side har denne mulighet til å åpne for deltagelse blant annet fra arbeidslivets parter vært tillagt særlig vekt.

Forhandlingene om markedsadgang ble begrenset til å gjelde markedsadgang for fisk. Handelen med landbruksvarer mellom Norge og henholdsvis Bulgaria og Romania har vært svært begrenset. Aktuelle produkter etter EØS-utvidel-

¹ EØS-avtalen dekker i all hovedsak områder med fellesskapskompetanse.

² EØS/EFTA-landene forstås som Island, Liechtenstein og Norge. I EØS-avtalen benyttes begrepet EFTA-statene om de samme landene, selv om EFTA-landet Sveits ikke er avtalepart.

sen vil møte samme vilkår med hensyn til markedsadgang. Det ble derfor ikke ansett å være grunnlag for kompensasjon hva angår landbruksprodukter.

Når det gjelder markedsadgang for fisk, har Norge fått gjennomslag for kompensasjonskravene som ble fremmet som følge av avviklingen av det tollfrie regimet som ble etablert gjennom EFTA-frihandelsavtalene med Bulgaria og Romania. Norge har gjennom forhandlingene fått nye årlige tollkvoter til et utvidet EU på til sammen 15.900 tonn for fryst sild, sildefilet, sildelapper, makrell, lodde og annen fryst fisk. Det er også avtalt en årlig tollfri tilleggskvote for fryste pillede reker på 2.000 tonn, slik at den samlede tollfrie kvoten til EU vil utgjøre 10.000 tonn. Kommisjonen vil dessuten fjerne flere tekniske vilkår som har heftet ved fiskeeksporten til EU og som har vært til ulempe for norske eksportører.

EØS-utvidelsesavtalen nedfeller de samme *tekniske tilpasningene* og *overgangsordningene* som i Bulgarias og Romanias utvidelsesavtale med EU. Dette gjelder blant annet overgangsordninger vedrørende fri bevegelse for personer og adgangen til å drive veitransport mellom punkter i andre EØS-land (kabotasje).

1.3 Økonomiske og administrative konsekvenser av utvidelsesavtalen

For de nåværende EØS-landene vil de samfunnsøkonomiske konsekvensene ved å innlemme Bulgaria og Romania trolig være begrenset. Innbyggertallet i de to nye landene er på om lag 30 millioner til sammen, dvs. om lag seks prosent av det samlede innbyggertallet i EU, og deres brutto nasjonalprodukt (BNP) utgjør i underkant av én prosent av den samlede produksjonen i EU. Begge land opplever imidlertid en sterk økonomisk vekst. For de to nye medlemslandenes egen del kan gevinsten bli relativt betydelig, særlig knyttet til bedre markeds-tilgang og netto overføringer fra øvrige EU-land og fra EØS/EFTA-land. Fra EUs strukturfond og utjevningsfondet («cohesion fund») er vel 17 milliarder euro avsatt til Romania og til Bulgaria 6 milliarder euro for perioden 2007-2013. Det ligger imidlertid ingen automatikk i mottak av disse overføringene. EU opererer med eksplisitte krav til søknad og gjennomføring som kan være utfordrende for nye medlemsland.

På kort sikt ventes eventuelle økonomiske virkninger for Norge først og fremst å komme gjennom bevegelse av arbeidskraft. Den tradisjonelt begrensede arbeidsinnvandringen til Norge fra disse landene tilsier imidlertid at innvandringen blir

begrenset. På lengre sikt ventes utvidelsen generelt å ha positive økonomiske virkninger for Norge og resten av Europa. En utvidelse av det indre markedet vil føre til et tettere samarbeid med de nye medlemslandene på områder som omfattes av EØS-avtalen. I tillegg kommer muligheten for ringvirkninger av de bilaterale samarbeidsprogrammene mellom Norge og henholdsvis Bulgaria og Romania. I lys av at Norges handel med de nye medlemslandene i dag utgjør om lag ¼ prosent av norsk utenrikshandel, vil likevel den økonomiske betydningen for Norge trolig være begrenset.

EØS-utvidelsen vil være av økonomisk betydning for norsk fiskerinæring, ettersom de tollfrie kvotene som er fremforhandlet som kompensasjon for den frie markedsadgangen norske fiskeeksportører har hatt til Bulgaria og Romania, gir bedret markedsadgang for viktige fiskeprodukter i alle EU-land. Utvidelsesavtalen innebærer også avvikling av flere tekniske vilkår for eksporten til EU. Vilkårene har til dels har vært handelshindrende og har medført at flere av de eksisterende tollfrie kvoter bare i liten grad har vært utnyttet.

Samlet norsk bidrag til de to finansieringsordningene i perioden 1. januar 2007-30. april 2009 vil beløpe seg til om lag 1,1 milliard kroner.

Det overordnede ansvaret på norsk side for gjennomføring av EØS-finansieringsordningen og de bilaterale samarbeidsprogrammene vil ligge i Utenriksdepartementet. På giversiden vil kontoret for EØS-finansieringsordningene i Brussel (Financial Mechanism Office) bistå i den daglige forvaltningen av EØS-ordningen, mens en norsk institusjon vil bistå i den daglige forvaltningen av de bilaterale samarbeidsprogrammene. De administrative kostnadene ved forvaltningen dekkes innenfor den avtalefestede beløpsrammen.

1.4 Konklusjon

EØS-avtalen har siden 1994 samlet sett ivarettatt hovedmålsetningene om å sikre norsk næringsliv deltakelse i et felles marked med fri bevegelse for varer, tjenester, kapital og personer, med like konkurransevilkår og overholdelse av de samme reglene. Den sikrer norsk næringsliv adgang til det indre marked på linje med EUs medlemsland.

For Regjeringen har det vært svært viktig å få på plass denne avtalen slik at EØS-samarbeidet kan videreføres med et utvidet EU. Det ville ikke ha vært rettslig eller politisk mulig å forsette EØS-samarbeidet uten at alle EU-landene var med. Regjeringen mener EØS-utvidelsesavtalen med Bulgaria og Romania er en god avtale for Norge.

Gjennom økte bidrag til sosial og økonomisk utjevning gis de to nye medlemslandene i EØS likeverdig behandling med de ti landene som ble parter i EØS-avtalen i 2004. Samtidig gir avtalen gode muligheter for å videreføre og øke norsk fiskeeksport til markeder i vekst.

Bulgaria og Romania er to av de fattigste landene i Europa. Det er Regjeringens syn at utvidelsen av EU og EØS vil bidra til å bygge ned velferdskløften i Europa, og at Norge også må bidra finansielt i forbindelse med Bulgaria og Romanias tiltreddelse til EØS. Siden EØS ikke er det samme som EU-medlemskap, ble det fra norsk side i forhandlingene fremholdt at størrelsen på Norges bidrag måtte være rimelig og stå i forhold til landenes økonomiske og administrative kapasitet. Det måtte gjenspeile den korte tidsperioden avtalen skal gjelde for. Både EUs medlemsland, Kommisjonen og ikke minst Bulgaria og Romania understreket på sin side betydningen av likebehandling i forhold til de ti landene som ble medlem av EU og EØS i 2004.

Regjeringen legger særlig vekt på at halvparten av midlene til sosial og økonomiske utjevning skal gå til to bilaterale samarbeidsprogram med henholdsvis Bulgaria og Romania. Programmene er en nyvinning og skiller seg vesentlig fra den bilaterale finansieringsordningen som ble forhandlet frem ved forrige utvidelse. For det første vil programmene i større grad bli forvaltet direkte av Norge, for det andre vil de forutsette bilaterale samarbeidsprosjekter med norske aktører, for det tredje

vil de ha fremme av næringsutvikling og teknologi-overføring som viktige mål, og for det fjerde vil de være konsentrert om relativt få sektorer som er viktige i EU og i Norge.

Det er også av stor betydning for Regjeringen å unngå at EU/EØS-utvidelsen skaper nye handelsbarrierer. Det er viktig for norsk eksport av fisk og fiskeprodukter siden EFTA-frihandelsavtalene med Bulgaria og Romania bortfalt fra da de to landene ble medlemmer av EU. Vi fikk gjennomslag for norske krav om kompensasjon for bortfall av frihandelen med fisk. Samtidig fremmet vi krav som gikk utover dette. Avtalen vil sikre norske eksportører en årlig tilleggskvotestørrelse for fryste pillede reker som vil bidra til en reell forbedring av rammevilkårene for den norske rekerinæringen. Det var også viktig for fiskerinæringen å få løst noen tekniske problemer som blant annet har betydning for utnyttelsen av enkelte eksisterende tollfrie kvoter.

Inntil en utvidelsesavtale formelt er på plass gjennom en midlertidig anvendelse av avtalen, vil Norges frihandelsavtale med EF fra 1973, herunder tilknyttede protokoller og brevvekslinger, ligge til grunn for samhandelen med Bulgaria og Romania.

EØS-avtalens særlige regler for utlendinger gjelder ikke for borgere fra Bulgaria og Romania. Disse må derfor følge lovgivning som gjelder for land utenfor EØS frem til avtalen kan anvendes midlertidig, og overgangsordningene som er vedtatt for arbeidstakere fra disse landene trer i kraft.

2 Utvidelsen av EU og forholdet til EØS

2.1 Forholdet til EØS og EFTA

Bulgaria og Romania undertegnet 25. april 2005 i Luxembourg tiltredelsestraktaten til EU og ble medlemmer av EU 1. januar 2007. I henhold til EØS-avtalen artikkel 128 skal enhver europeisk stat som blir medlem av EU, søke om å bli part også i EØS-avtalen. Betingelsene for tiltredelse skal fastlegges i en egen avtale.

Bulgaria og Romania søkte formelt om å bli part i EØS-avtalen henholdsvis 22. og 26. juli 2005. Forhandlinger om utvidelse av EØS ble formelt innledet 5. juli 2006 og varte frem til 29. mars 2007. Avtalen ble parafert 14. mai 2007 og forventes undertegnet i juli 2007.

Samtidig med EØS-utvidelsesavtalen, ble det fremforhandlet og parafert fire tilliggende avtaler. Disse tilliggende avtalene er:

- a) Avtale i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Norge om et samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Bulgaria,
- b) Avtale i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Norge om et samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Romania,
- c) Avtale om et norsk samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Bulgaria mellom Kongeriket Norge og Republikken Bulgaria,
- d) Avtale om et norsk samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Romania mellom Kongeriket Norge og Romania, og
- e) Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Kongeriket Norge i forbindelse med Republikken Bulgarias og Romanias tiltredelse til Den europeiske union.

EØS-utvidelsesavtalen skal forelegges alle avtaleparter, dvs. Fellesskapet og alle 30 EØS-land, for ratifikasjon eller godkjenning. Tilsvarende skal de fire tilliggende avtalene forelegges de respektive avtaleparter. Det er ønskelig at EØS-utvidelsesavtalen settes i kraft så raskt som mulig, da EU-utvi-

delsen allerede er fullført. For ikke å forsinke ikrafttredelsen fra norsk side, legges stortingsproposisjonen om samtykke til ratifikasjon av avtalen om EØS-utvidelsen og de tre tilliggende avtaler hvor Norge er part frem før disse er undertegnet, det vil si på grunnlag av paraferte avtaletekster. Avtale tekstene vil bli gjenstand for en jurist-lingvistisk gjennomgang som vil kunne føre til enkelte mindre justeringer. Det forventes imidlertid ingen endringer av betydning for forhandlingsresultatet. Dersom det endelige resultatet ikke i det alt vesentlige er i samsvar med det utkastet som er fremlagt i denne proposisjon, vil saken bli forelagt Stortinget på nytt.

Da det er en tidkrevende prosess å fullføre ratifikasjon og godkjenning i 30 land, vil Fellesskapet¹ og de tre EØS/EFTA-landene inngå en avtale om midlertidig anvendelse av utvidelsesavtalen. Innholdsmessig vil en slik avtale dekke det samme som selve EØS-utvidelsesavtalen. Det bes derfor samtidig om samtykke til inngåelse av en avtale i form av brevveksling om midlertidig anvendelse av avtalen om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, og midlertidig anvendelse av de tre tilknyttede avtaler hvor Norge er part.

Når nye land blir medlemmer av EU, vil EFTAs frihandelsavtaler med disse landene opphøre og bli erstattet av EUs avtaleverk med EFTA-landene, i første rekke EØS-avtalen, og av de avtalene som gjelder mellom Sveits og EU. EFTAs frihandelsavtaler med henholdsvis Bulgaria og Romania opphørte derfor 1. januar 2007, men for Norges del blir varehandelen med de to landene regulert av frihandelsavtalen med EF inntil EØS-utvidelsesavtalen får anvendelse.

2.2 EUs utvidelser

EU er blitt utvidet fra seks til 27 medlemsland siden grunnleggelsen i 1957. Den første utvidelsen kom i 1973, da Storbritannia, Irland og Danmark

¹ EØS-avtalen dekker i all hovedsak områder med fellesskapskompetanse. I denne proposisjonen brukes for øvrig betegnelsen EU for enkelthets skyld, også i noen tilfeller der det ville vært mest korrekt å bruke EF.

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

sluttet seg til det daværende EF. Hellas tiltrådte i 1981 og i 1986 fulgte Spania og Portugal. Med Finland, Sverige og Østerrike økte medlemstallet til 15 i 1995.

Ytterligere ti land tiltrådte 1. mai 2004: Estland, Kypros, Latvia, Litauen, Malta, Polen, Slovakia, Slovenia, Den tsjekkiske republikk og Ungarn. Denne utvidelsen var den største i EUs historie når det gjelder antall nye medlemsland, økning i geografisk område og i folketall. Forskjellen i levestandard mellom de gamle og nye medlemsland var også større enn ved noen tidligere EU-utvidelse. Bulgaria og Romania var en del av utvidelsesforhandlingene som ble innledet i februar 1999, men var ikke blant de 10 land som ble besluttet innlemmet i 2004.

Kroatia og EU undertegnet en stabiliserings- og assosieringsavtale i 2001. Kroatia fikk status som kandidatland i juni 2004, og forhandlinger om medlemskap ble innledet 3. oktober 2005. Fremdriften i forhandlingene vil være avhengig av fortsatt kroatisk samarbeid for å bringe krigsforbrytere til Haag. Tyrkia og Det europeiske økonomiske fellesskap (EØF) inngikk en assosieringsavtale allerede i 1963, med sikte på å etablere en tollunion og legge grunnlag for et fremtidig medlemskap. Tyrkia fikk status som kandidatland 1999, og forhandlinger ble åpnet 3. oktober 2005. Det europeiske råd besluttet i desember 2006 å suspendere deler av forhandlingene med Tyrkia bl.a. grunnet uenighet knyttet til Kypros. Forhandlingene med Tyrkia ventes å ta mange år. Makedonia, Serbia, Montenegro, Bosnia-Hercegovina og Albania har fått løfte om at EU-medlemskap kan bli aktuelt på lengre sikt, forutsatt at landene har en positiv økonomisk og politisk utvikling og oppfyller kriteriene for medlemskap.

2.3 Forberedelser til EU-medlemskap i Bulgaria og Romania

I likhet med de ti landene som ble medlem av EU i 2004, går Bulgaria og Romania gjennom store omstruktureringer i sine økonomier. EU og hvert tiltredelsesland la opp en «førtiltredelsesstrategi». I samsvar med denne fikk Bulgaria og Romania faglig assistanse av Europakommisjonen og omfattende økonomisk støtte til å tilpasse sin lovgivning til EUs regelverk. De største utfordringene for disse landene lå i reform av rettsvesenet, bekjempelse av korrupsjon, konkurranselovgivning og miljøvern. Ved undertegning av tiltredelsestraktaten 25. april 2005 var det fra EUs side inkludert tre beskyttelsesklausuler, dvs. henvisning til forhold

som kan medføre mottiltak fra EUs side inntil tre år etter tiltredelse. Det gjelder en generell økonomisk klausul, en klausul om forstyrrelser i det indre marked og justis- og innenrikspolitiske forhold. (Tilsvarende klausuler er inkludert i tiltredelsestraktatene for de ti land som ble medlem i 2004.) Det ble også tatt inn en klausul med klare krav landene måtte oppfylle dersom tiltredelsen skulle skje som planlagt 1. januar 2007. Dersom Kommisjonen fant at disse kravene ikke var oppfylt, kunne Kommisjonen anbefale medlemslandene å vedta ett års utsettelse av tiltredelsen. Kommisjonen fant imidlertid ikke grunn til å anbefale utsettelse.

Medlemslandene har bedt Kommisjonen overvåke Bulgaria og Romania spesielt nøye etter tiltredelsen. Det er satt opp klare mål og tidsfrister for ytterligere reformer innen rettsvesenet samt bekjempelse av korrupsjon og organisert kriminalitet. Det administrative apparatet for å administrere EUs støtteordninger innen landbruket er ikke tilfredsstillende, og vil bli spesielt overvåket. Det er restriksjoner på eksport av visse landbruksprodukter for å ivareta hensynet til mattrygghet.

Det har ikke vært holdt folkeavstemning om medlemskap i Bulgaria eller Romania. Oppslutningen om medlemskap i opinionen har vært stabilt høy.

2.4 Behov for tekniske tilpasninger og overgangsordninger

Tiltredelsesavtalen av 2005 inneholder tekniske tilpasninger og overgangsordninger. De tekniske tilpasningene for Bulgaria og Romania tilsvarer de tilpasningene de øvrige EU-landene fikk allerede da rettsaktene ble vedtatt, eller da de ble medlemmer av EU. For EØS/EFTA-landene blir tilsvarende tilpasninger tatt inn i EØS-avtalen gjennom de beslutningene som EØS-komiteen løpende tar om innlemmelse av nye rettsakter. Når det gjelder overgangsordningene, er disse basert på en konkret avveining av behovet i det enkelte land, sammenholdt med behovet for enhetlige regler i EU. De tekniske tilpasningene for Bulgaria og Romania fremgår av utvidelsesavtalens vedlegg A, mens overgangsordningene fremgår av vedlegg B. De er omtalt under kapittel 5.2.

Begge land har fått overgangsordninger som muliggjør utsettelse av tilpasning til EUs regelverk innen særlig miljø (luftkvalitet, avfallshåndtering, vannkvalitet, industriforurensning), veitransport og avgiftspolitik. Visse landbruksprodusenter kan bare produsere for hjemmemarkedet inntil

EUs hygiene- og kvalitetskrav kan oppfylles. Bulgaria og Romania kan for en periode opprettholde begrensninger i utlendingers rett til å kjøpe fritidseiendom og landbruks- og skogbruksarealer. Romania kan videreføre visse former for støtte til næringsliv i utsatte områder og til omstrukturering av stålindustrien.

Overgangsordningene har begrenset omfang og skal opphøre innen fastsatte frister. I de fleste tilfelle foreligger det en plan med klart definerte etapper for gjennomføringen av EUs regelverk. Hensikten med overgangsordninger er å gi konkurranseutsatte næringer bedre tid til å tilpasse seg de nye betingelsene.

Når det gjelder fri bevegelighet for arbeidstakere, kan hvert enkelt medlemsland velge å videreføre begrensninger på innvandring av arbeidstakere fra Bulgaria og Romania, i første omgang i to år fra tiltredelse. Deretter kan begrensningene forlenges med inntil tre år. Etter dette kan det på bestemte vilkår vedtas fortsatte overgangsordninger i inntil to år. Dette er tilsvarende overgangsordning som ved utvidelsen i 2004, og i alt 15 EU-land har vedtatt å innføre begrensninger overfor arbeidstakere fra Bulgaria og Romania. Norge har innført overgangsordninger for åtte av de ti landene som ble EØS-medlemmer i 2004, og har vedtatt å innføre tilsvarende overgangsordninger for Bulgaria og Romania - se kapittel 5.2.2.

3 Organisering og gjennomføring av forhandlingene

Regjeringen opprettet 30. juni 2006 en forhandlingsdelegasjon, ledet av ambassadør Oda Helen Sletnes, Norges delegasjon til EU. Departementer med fagområder som ble særlig berørt av forhandlingene var medlemmer av forhandlingsdelegasjonen, og Utenriksdepartementet var sekretariat for forhandlingene.

Regjeringen har gjennom forhandlingsprosessen løpende tatt stilling til hovedspørsmålene i forhandlingene. Utenriksministeren har vært ansvarlig for forhandlingene. Stortingets organer har vært holdt informert og blitt konsultert om forløpet.

Det ble avholdt fire formelle forhandlingsmøter, henholdsvis 5. juli, 21. september og 10. november 2006 og 16. februar 2007. Forhandlingsmøtene mellom EFTA- og EU-siden om EØS-utvidelsen ble ledet av Norge som formannskapsland høsten 2006 og Kommisjonen som formannskap fra januar 2007. Kommisjonen forhandlet på vegne av EU på grunnlag av et mandat gitt av Rådet. For-

melt fant forhandlingene sted mellom tiltredelseslandene Bulgaria og Romania som selvstendige parter og de nåværende partene i EØS. Under forhandlingene rådførte Kommisjonen seg med den særskilte arbeidsgruppen for EFTA-saker under Rådet.

I tillegg til selve forhandlingsmøtene ble det avholdt tekniske møter om henholdsvis finansielle bidrag og markedsadgang for å klarlegge posisjoner, tall og statistikk som grunnlag for forhandlingene. I tillegg ble det etablert en teknisk gruppe for juridiske spørsmål.

EØS/EFTA-landene deltok i forhandlingene som selvstendige parter, men samordnet sine posisjoner der det var grunnlag for det. Fra norsk side ble det lagt stor vekt på bilaterale kontakter med Island og Liechtenstein og koordinering internt i EFTA. Norske myndigheter har hatt kontakt med EUs medlemsland og tiltredelsesland - både i hovedstedene og i Brussel - for å vinne forståelse for norske posisjoner.

4 Gjennomgang av forhandlingsresultatet

Avtalen om Bulgarias og Romanias deltakelse i EØS består av en hoveddel med fortale og syv artikler, to vedlegg som omhandler henholdsvis tekniske tilpasninger og overgangsordninger samt en sluttakt som inkluderer enkelte erklæringer og de bilaterale avtalene om finansiering og fisk. De bilaterale avtalene inngår i det samlede forhandlingsresultatet.

Det var enighet blant partene om at man skulle begrense forhandlingene til de spørsmålene som var nødvendige for å gjøre EØS-avtalen gjeldende også i Bulgaria og Romania. Det var også enighet om at EØS-utvidelsesavtalen med Bulgaria og Romania i størst mulig grad skulle legge til grunn samme overgangsordninger og tilpasninger som var avtalt mellom EU og tiltredelseslandene på de områder EØS-avtalen omfattet. Dette ble også gjort i forbindelse med utvidelsen i 2004 og er en konsekvens av EØS-avtalens grunnleggende prinsipp om rettslig enhet («homogenitet»), dvs. at samme regelverk skal gjelde for alle avtaleparter, både i EU og EFTA. EØS/EFTA-landene har de samme rettslige muligheter som EU-landene til gradvis å innføre reglene i utvidelsesavtalen om fri bevegelse for arbeidstakere og reglene om kabortasje knyttet til veitranport.

4.1 Overgangsordninger

Gjennomgangen av overgangsordningene og de tekniske tilpasningene var i hovedsak av teknisk/juridisk karakter. Forhandlingsresultatet fra EU-utvidelsen ble gjennomgått med sikte på å identifisere de EØS-relevante overgangsordningene og innlemme disse i EØS-utvidelsesavtalen på korrekt måte. Arbeidet ble i hovedsak utført av EFTA-sekretariatet og den teknisk/juridiske gruppen som besto av representanter fra EØS/EFTA-landene, Kommisjonen og de nye medlemslandene.

Det var nødvendig med enkelte tilpasninger i forbindelse med innlemmelsen av overgangsordninger i EØS-utvidelsesavtalen. Dette gjaldt de fire tidsbegrensede EØS-relevante beskyttelsesklau-sulene fra EUs tiltredelsesakt, dvs. den såkalte generelle økonomiske beskyttelsesklausulen, beskyt-

telsesklausulen for det indre marked, samt beskyttelsesklau-sulene nedfelt i overgangsordningene for henholdsvis fri bevegelse for arbeidstakere og for kabortasje.

Liechtenstein vil kunne videreføre eksisterende særordninger i EØS-avtalen når det gjelder fri bevegelse for personer og etableringsrett. Liechtensteins særordninger er begrunnet i landets størrelse og lave innbyggertall, og den begrensede evne landet har til å absorbere nye arbeidstakere og deres familier.

Samlet sett innebærer EØS-utvidelsen at EØS/EFTA-landene, på de områder EØS-avtalen omfatter, får de samme overgangsordningene som EU i forhold til tiltredelseslandene. Bortsett fra ovennevnte tilpasninger som gjelder beskyttelsesklau-sulene, og Liechtensteins særordninger vedrørende fri bevegelse for arbeidstakere og etableringsrett, har det ikke vært behov for særskilte overgangsordninger eller tilpasninger som skiller EØS-utvidelsen fra EU-utvidelsen.

4.2 Nye finansielle bidrag fra EØS/EFTA-landene til økonomisk og sosial utjevning i Europa

Størrelsen på de finansielle bidrag til støtte for Bulgarias og Romanias sosiale og økonomiske utvikling var hovedspørsmålet under forhandlingene. Bulgaria og Romania er to av de fattigste landene i Europa. Bulgaria og Romania hadde i 2005 et inntektsnivå per innbygger på henholdsvis 32 og 35 prosent av EU-gjennomsnittet. Landene har vesentlig lavere levestandard enn de øvrige landene i EU. Innbyggertallet i de to nye landene er om lag 30 millioner til sammen, dvs. om lag seks prosent av det samlede innbyggertallet i EU, og deres BNP utgjør i underkant av én prosent av den samlede produksjonen i EU. EU har gjennom omfattende støtte før utvidelsen fant sted bevilget betydelige beløp til økonomisk og sosial utvikling og utjevning i Bulgaria og Romania. EU bidrar til nødvendige omstillinger slik at Bulgaria og Romania i størst mulig grad også skal kunne dra fordel av deltakelsen i det indre marked. Fra strukturfon-

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

dene og samhørighetsfondet («cohesion fund») avsettes Romania over 17 milliarder euro og Bulgaria vel 6 milliarder euro for perioden 2007-2013. For årene 2007-2009 vil Romania kunne motta fra strukturfondene og samhørighetsfondet nær 6 milliarder euro og Bulgaria 2,3 milliarder euro.

Norge støtter utvidelsen av EU og EØS, som vil bidra til å bygge ned velferdskløften i Europa. Regjeringen mener at også Norge må bidra til økonomisk og sosial utjevning i et utvidet EØS. Samtidig fremholdt Norge i forhandlingene at bidraget måtte stå i forhold til den korte tidsperioden forpliktelsen skulle gjelde for og mottakerlandenes evne til å anvende midlene. Kommisjonen og Bulgaria og Romania la, med bred støtte fra medlemslandene, stor vekt på at de to landene ikke skulle forskjellsbehandles i forhold til de ti landene som ble medlem av EU i 2004.

Kommisjonen, som forhandlet på grunnlag av et mandat fastlagt av EUs medlemsland i Rådet, tok utgangspunkt i en teknisk fremskrivning av nivået på det bidraget som ble avtalt ved forrige EØS-utvidelse i 2004. Kommisjonens finansielle krav var, slik EU så det, en fremskrivning av de eksisterende finansieringsordningene, med tilpasninger basert på EUs generelle fordelingsnøkkel for struktur- og samhørighetsfondene. Kommisjonen beregnet det årlige EØS/EFTA-bidrag til 71,1 mill euro fra tiltredelse og frem til 30. april 2009¹. Dette tilsa en samlet økning på 165,9 millioner euro for 1. januar 2007 til 30. april 2009, som er den resterende perioden for de eksisterende ordningene. Fra norsk side ble det vist til at dette var nye forhandlinger og ikke et teknisk spørsmål slik Kommisjonen la opp til. Norge, Island og Liechtenstein var uenige i de beregningene Kommisjonen la frem, og mente man også måtte ta hensyn til Bulgarias og Romanias mulighet til å nyttiggjøre seg midlene. For Norge var det viktig at størrelsen på det finansielle bidraget skulle være rimelig, særlig i lys av finansieringsordningens relativt korte varighet. Regjeringen var videre opptatt av at Norge relativt sett ikke skulle bidra med mer til sosial og økonomisk utjevning enn det EU selv gjør. Norges handel med Bulgaria og Romania er beskjeden, og utvidelsen betyr relativt sett lite samfunnsøkonomisk og handelsmessig for Norge. I forhandlingene understreket også Norge at EØS-avtalen ikke gir de samme rettigheter og plikter som et EU-medlemskap.

Alle partene i forhandlingene la til grunn at EØS-avtalen ikke kunne fungere uten at alle EU-

landene deltok. For å øke presset på forhandlerne, besluttet EUs medlemsland i januar 2007 at det ikke skulle innlemmes nye rettsakter i EØS-avtalen så lenge det ikke var enighet om EØS-utvidelsen med Bulgaria og Romania.

For å bidra til en løsning, varslet Regjeringen at Norge var beredt til å etablere særskilte bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania i tillegg til det økte bidraget til den felles EØS-finansieringsordningen. Fra Regjeringens side ble det lagt spesiell vekt på muligheten for å delta med norske aktører og at de nye programmene ble fokusert på områder hvor Norge har særskilt kompetanse og hvor Bulgaria og Romania har behov. Bulgaria og Romania var positive til en slik ny innretning på de norske bidragene, som de mente ville styrke det bilaterale politiske og økonomiske samarbeidet med Norge.

Gjennom den felles EØS-ordningen og de bilaterale samarbeidsprogrammene forplikter Norge seg totalt til å stille til rådighet om lag 1,1 milliard kroner for perioden 1. januar 2007 til 30. april 2009.

Det gjøres oppmerksom på at avtalene forutsetter forhandlinger om rammeavtaler, opprettelse av prosedyrer, forvaltningsorgan og systemer innenfor en tidsramme på to år. Fra Utenriksdepartementets side vil det bli lagt vekt på tiltak for å kunne gjennomføre ordningene innen denne meget korte perioden. I tillegg er man avhengig av at mottakerlandene følger opp, og har tilstrekkelig kapasitet til å nyttiggjøre seg midlene.

Bulgaria og Romania er to av de fattigste landene i Europa, noe som reflekteres i mange uløste oppgaver på sentrale områder som miljø, energi, rettsvesen, grensekontroll, helse og organisert kriminalitet. Selv om det administrative apparatet videreutvikles og styrkes, har begge land stadig mange utfordringer i forhold til god forvaltning. I begge land er det risiko forbundet med å gi finansiell støtte. Fra norsk side vil det derfor bli lagt stor vekt på gode rutiner med tydelige krav til kontroll og revisjon.

4.2.1 Utvidelse av EØS-finansieringsordningen

EØS/EFTA-landenes felles bidrag til Bulgaria og Romania vil bli kanalisert gjennom en utvidelse av den eksisterende EØS-finansieringsordningen. Det var enighet mellom partene om å inkludere Bulgaria og Romania i ordningen gjennom et tillegg til dagens protokoll 38 a til EØS-avtalen. Protokoll 38 a omhandler EØS-finansieringsordningen som ble etablert ved EUs utvidelse i 2004.

¹ Det var enighet om å legge til grunn samme utløpsdato som for finansieringsordningene 1. mai 2004 - 30. april 2009.

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

Finansieringsordningens formål er å bidra til å minske de økonomiske og sosiale forskjeller i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde gjennom finansiering av tilskudd til investerings- og utviklingsprosjekter. Dette kan skje direkte, eller gjennom opprettelsen av fond og programmer. Dagens ordning ble inngått i forbindelse med den forrige EU-utvidelsen i 2004 og har en årlig ramme på 120 millioner euro i perioden 1. mai 2004 til 30. april 2009. 13 land mottar støtte gjennom ordningen. Den norske andelen er 113,4 mill euro per år. Norges tilleggsbidrag som følge av utvidelsen med Bulgaria og Romania vil være om lag 29 millioner euro eller om lag 237 millioner kroner per år for perioden fra 1. januar 2007 frem til 30. april 2009. Dette representerer 94,15 prosent² av EØS/EFTA-landenes samlede bidrag til Bulgaria og Romania på totalt 72 millioner euro eller om lag 587 millioner kroner. Bulgaria vil motta 21,5 millioner euro og Romania 50,5 millioner euro, basert på en fordelingsnøkkel mellom de to landene fastsatt av EU.

De prioriterte områdene for ordningen vil i utgangspunktet være de samme som for dagens mottakerland av EØS-midler i EU - miljø, bærekraftig utvikling, bevaring av kulturarv, helse og omsorg for barn, utvikling av menneskelige ressurser og forskning innenfor disse områdene. Som følge av den relativt korte perioden som gjenstår frem til 30. april 2009, vil man søke å fokusere ordningen for Bulgaria og Romania innenfor et utvalg av disse sektorene. Innsatsen vil bli nærmere definert i rammeavtaler med de to landene.

EØS/EFTA-støtten til Bulgaria og Romania vil bli forvaltet på grunnlag av de samme prinsippene som for den eksisterende EØS-finansieringsordningen. Støtten skal i sin helhet ytes i form av tilskudd. Bidraget fra EFTA-landene til det enkelte prosjekt må ikke overstige 60 prosent av kostnadene, unntatt for prosjekter finansiert av offentlige myndigheter hvor maksimalt støttenivå kan være 85 prosent av de samlede kostnadene, i samsvar med reglene for statsstøtte og offentlig innkjøp i EØS. Det er enighet om at støtten kan gå opp til 90 prosent for prosjekter i regi av frivillige organisasjoner og arbeidslivet parter. EØS/EFTA-landenes rettslige ansvar for prosjektene er begrenset til omfanget av EFTAs økonomiske bidrag. Ved utløpet av perioden, forplikter avtalepartene seg til å vurdere behovet for fortsatt bistand for å utjevne økonomiske og sosiale forskjeller innenfor EØS. Avtalepartene er samtidig enige om at de forskjel-

lige finansielle bidragsordningene som er avtalt i forbindelse med utvidelsen, ikke skal utgjøre noen presedens for tiden etter at de utløper 30. april 2009.

Som følge av den relativt korte tiden som er til rådighet frem til utløpet av avtaleperioden, vil regelverket for EØS-ordningen bli gjennomgått med sikte på tilpasninger og effektivisering i prosedyrene knyttet til Bulgaria og Romania. Samtidig må det tas hensyn til den usikkerhet som er knyttet til å drive prosjektvirksomhet i de to landene. Det ble under forhandlingene enighet om at det ikke lenger skal være et krav at Kommisjonen gjennomgår prosjektforslagene for å vurdere om de er forenlige med Fellesskapets målsettinger. Det vil åpne for forenklete prosedyrer og bidra til at prosessen kan gå raskere. De administrative kostnadene knyttet til utvidelsen av dagens finansieringsordning skal, som for ordningen fra 2004, i sin helhet dekkes innenfor den avtalefestede rammen.

4.2.2 Bilaterale samarbeidsprogrammer

De to bilaterale samarbeidsprogrammene mellom Norge og henholdsvis Bulgaria og Romania har som mål å fremme økonomisk og sosial utvikling i de to landene. Innretningen og organiseringen av programmene for Bulgaria og Romania skiller seg vesentlig fra den norske finansieringsordningen som ble etablert for de ti nye medlemslandene under utvidelsen i 2004. Programmene skal forvaltes i Norge, og støtten er begrenset til noen få sektorer der Bulgaria og Romania har særskilte behov og Norge har stor kompetanse. Norske aktører, både private og offentlige, kan søke om støtte under programmene sammen med partnere i Romania og Bulgaria. En slik mulighet vil kunne gjøre programmene mer målrettede, noe som er viktig med tanke på programmenes relativt korte varighet og den usikkerhet som er knyttet til prosjektvirksomhet i de to land. Støtten skal i sin helhet ytes i form av tilskudd.

Norge vil stille til disposisjon årlige bidrag til ordningen på om lag 29 millioner euro eller om lag 237 millioner kroner. Samlet for de to landene vil Norge under samarbeidsprogrammene bidra med 68 millioner euro eller om lag 554 millioner kroner for perioden 1. januar 2007 frem til 30. april 2009, fordelt med 20 millioner euro til Bulgaria og 48 millioner euro til Romania. Beløpene under de respektive samarbeidsprogrammene skal gå til prosjekter som fremmer sosial og økonomisk utvikling innenfor følgende prioriterte områder i begge land:

- reduksjon av utslipp av klimagasser, og andre utslipp i luft eller vann

² Andelen baserer seg på 2007-tall. Andelen kan endre seg noe avhengig av utviklingen i BNP i Norge, Island og Liechtenstein.

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

De forpliktelser som EØS/EFTA-landene har påtatt seg gjennom de ulike finansieringsordninger er fastsatt i euro. Kostnaden i norske kroner vil avhenge av valutakursen på det tidspunkt midlene blir innbetalt til ordningene samt utviklingen i BNP i de tre EØS/EFTA-landene. I denne proposisjonen er omfanget av finansieringsordningene for Bulgaria og Romania beskrevet i norske kroner ut fra valutakursen ved forhandlingsavslutning i mars 2007 (1 euro = 8,15 kroner).

- energieffektivisering og fornybar energi
- fremme bærekraftige produksjonssystemer, herunder verifisering og sertifisering.

I tillegg vil programmene også kunne gi støtte til prosjekter innenfor gjennomføring av Schengen-regelverk og justisområdet i Bulgaria og innenfor helsesektoren i Romania. Kompetanse- og kapasitetsbygging, innovasjon, forskning og utvikling, teknologioverføring og nettverksbygging vil være viktige tiltak innenfor ovennevnte prioriterte områder.

Bidraget til det enkelte prosjekt må ikke overstige 60 prosent av kostnadene, unntatt for prosjekter finansiert av offentlige myndigheter hvor maksimalt støttenivå kan være 85 prosent av de samlede kostnadene, i samsvar med reglene for statsstøtte og offentlig innkjøp i EØS. Som for EØS-ordningen er det enighet om at støtten kan gå opp til 90 prosent for prosjekter i regi av frivillige organisasjoner og arbeidslivet parter. Norges rettslige ansvar for prosjektene er begrenset til omfanget av norske økonomiske bidrag. Det innledes drøftinger med de to landene om den videre operasjonaliseringen av de to programmene. Det er heller ikke for de bilaterale programmene for Bulgaria og Romania noe krav om at prosjektforslagene skal vurderes av Kommisjonen.

Nærmere retningslinjer for gjennomføring og administrasjon av de to programmene vil bli utarbeidet. De administrative kostnadene ved forvaltningen av de to bilaterale norske programmene skal i sin helhet dekkes innenfor rammen til de respektive program.

4.3 Markedsadgang

4.3.1 Hovedspørsmål i forhandlingene

Markedsadgang for sjømat ble identifisert som det eneste området der tollbetingelsene ville bli vesentlig endret når tiltredelseslandene ble med-

lemmer av EU. Fra Regjeringens side var det en målsetting å få løsninger som ga best mulig markedsadgang også etter EU-utvidelsen. Samtidig var det vesentlig å løse enkelte problemer av teknisk art. Disse problemene har hovedsakelig sammenheng med elementer fremforhandlet under utvidelsen av EØS-avtalen i 2004 og har blant annet hatt betydning for utnyttelsen av de tollfrie kvotene.

Det ble fra norsk side også krevd tollfri adgang på fryste pillede reker. Dette er det viktigste rekeproduktet som eksporteres fra Norge, og kravet var i hovedsak begrunnet i den vanskelige situasjonen for rekenæringen. Dette spørsmålet ble særlig knyttet til det forhold at flere land har bedre markedsadgang i EU for reker enn Norge.

4.3.2 Markedsadgang for fisk

Gjennom frihandelsavtalen mellom EFTA og Romania som trådte i kraft 10. desember 1992 var norske eksportører av fisk og fiskeprodukter frem til EU-tiltredelsen 1. januar 2007 sikret fri markedsadgang til Romania. Det samme gjaldt i forhold til Bulgaria hvor EFTA-frihandelsavtalen trådte i kraft 1. juli 1993. Følgelig har handelen med fisk med de nye medlemslandene vært toll- og kvotefri.

Eksporten til de nye medlemslandene har vært beskjedent. Dette gjelder særlig i forhold til Bulgaria hvor eksporten i årene 2003-2005 i gjennomsnitt har vært ca. 800 tonn til en verdi av rundt 10 millioner kroner. I den samme perioden har eksporten til Romania vært atskillig større, i gjennomsnitt ca 15.000 tonn til en verdi av rundt 100 millioner kroner. De viktigste artene er makrell, sild, sei, laks og lodde. Av disse artene var det særlig makrell og sild som var viktige med hensyn til spørsmålet om kompensasjon for tapt markedsadgang, ettersom disse artene er gjenstand for høy toll på EU-markedet. Laks, lodde og sei har lav eller ingen toll til EU-markedet.

Det er vanskelig å forutse hvordan handelen med de nye medlemslandene vil utvikle seg i årene fremover. Handelen med Bulgaria har vært svært ujevn, mens handelen med Romania har hatt god utvikling over de siste ti år. Begge land har imidlertid høy økonomisk vekst, noe som på lengre sikt vil kunne bety økt etterspørsel av norske fiskeprodukter.

4.3.3 Eksport av fisk og fiskeprodukter til EU

Handel med fisk og fiskeprodukter mellom Norge og EU reguleres i hovedsak av EØS-avtalens protokoll 9. I tillegg reguleres deler av handelen av det såkalte Fiskebrevet av 1973, og tilpasningsavtalene

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

av 1986, 1995 og 2004. Disse tilpasningsavtalene er etablert i forbindelse med tidligere utvidelser av EU og er knyttet til frihandelsavtalen av 1973. EØS-avtalen stadfester at den avtale som gir lavest tollsats, skal legges til grunn for tollbehandlingen.

EU er Norges viktigste marked for eksport av fisk og fiskeprodukter. I 2006 utgjorde eksporten til EU 22,7 milliarder kroner. Dette er 62 prosent av den samlede norske eksporten av fisk og fiskeprodukter.

Gjennom EØS-avtalens protokoll 9 fikk Norge tollfrihet til EU for en del produkter av torsk, sei, hyse, blåkveite og kveite. Avtalen gir imidlertid ikke tollettelser på produkter av laks, makrell, sild, reker, kamskjell og sjøkreps. Dette har tradisjonelt utgjort de såkalte «sensitive» fiskeslag i EU. For alle øvrige produkter er tollen trappet ned til 30 prosent av tollsatsen som gjaldt ved EØS-avtalens ikrafttredelse 1. januar 1994.

Resultatet er at den norske fiskerinæringen for mange produkter har lave tollsatter. Imidlertid utgjør produkter av de «sensitive» fiskeslagene en så vesentlig del av norsk eksport til EU at protokoll 9 må anses å være utilstrekkelig for å dekke norsk fiskerinærings samlede eksportinteresser. En stor del av dagens eksport til de nye medlemslandene er nettopp produkter av disse «sensitive» fiskeslagene.

Protokoll 9 inneholder bl.a. bestemmelser om statsstøtte, konkurranse, antidumping- og antisubsidietiltak samt fiskefartøyers adgang til avtalepartenes havner. Protokollen avklarer imidlertid ikke endelig spørsmålene omkring statsstøtte og konkurranse. Dette har sammenheng med at Norge ikke direkte overtar EUs regler på disse områdene. Det er derfor heller ikke funnet løsninger som sikrer at antidumping-/antisubsidietiltak ikke vil bli brukt mot fisk og fiskeprodukter fra EFTA-landene. Derimot ble det i den forrige utvidelsen av EØS-avtalen i 2004 funnet en løsning på det gamle utestående spørsmålet om EU-fartøyers rett til å transittere sine fangster over norsk territorium.

I tillegg til preferansetoll gjennom EØS-avtalens protokoll 9 og det såkalte Fiskebrevet, har Norge til sammen 46 tollfrie kvoter oppnådd gjennom kompensasjonsforhandlingene i forbindelse med utvidelsene av EU i 1986, 1995 og i 2004. Disse tollkvotene ble fastlagt på grunnlag av tidligere handel mellom Norge og de nye medlemslandene. Formålet var å legge til rette for å opprettholde den eksisterende handelen.

4.3.4 Forhandlingsresultatet

Norge fikk gjennomslag for kravet om kompensasjon for tapt markedsadgang som ble fremmet som følge av avvikling av det tollfrie regimet i EFTA-avtalene med Bulgaria og Romania. Gjennom forhandlingene fikk Norge årlige nye tollfrie kvoter inn til EU på til sammen 15.900 tonn for fryst makrell, fryst sild, fryst sildefilet og sildelapper, fryst lodde og annen fryst fisk. De norske kompensasjonskravene ble basert på importvolumet i Bulgaria og Romania i det beste året i referanseperioden 2003-2005, avrundet oppover til nærmeste 100 tonn. Handelsstatistikken som ble lagt til grunn, var importtallene som EU fremla under forhandlingene. Disse var noe høyere enn tilsvarende norske eksporttall.

I tillegg fikk Norge en årlig tollfri tilleggskvotepå fryste pillede reker på 2.000 tonn. Dette innebærer årlige tollfrie kvoter til EU for fryste pillede reker på til sammen 10.000 tonn. Norges opprinnelige krav om full tollfrihet for fryste pillede reker ble ikke innfridd, men den årlige tilleggskvoten på 2.000 tonn innebærer en økning på 25 prosent av de eksisterende kvoter og vil bidra til en god forbedring av rammevilkårene for den pressede norske rekeføringen. I tillegg aksepterte Kommisjonen at rekekvotene skal omfatte alle aktuelle varekoder. Dette vil avhjelpe problemet med at den ene av de eksisterende kvotene kun dekker én varekode som gjaldt fryste pillede reker pakket i lufttett lukket emballasje.

De nye tollfrie kvotene kommer i tillegg til de eksisterende tollkvotene som Norge har oppnådd i

Tabell 4.1 Fremforhandlede nye/økte årlige tollfrie kvoter ved innførsel til EU:

Fiskeslag	Varenr. (KN-koder)	Tollfrie kvoter
fryst makrell	0303.7430	9.300 tonn
fryst sild	0303.5100	1.800 tonn
fryst sildefilet og sildelapper	0304.2975/9923	600 tonn
fryst lodde	0303.2900	2.000 tonn
annen fryst fisk	0303.7998	2.200 tonn
fryste pillede reker	ex1605.2010/2091/2099	2.000 tonn

forbindelse med tidligere kompensasjonsforhandlinger. Som følge av at EU er en tollunion, vil de fremforhandlede tollkvotene kunne anvendes ved innførsel i ethvert EU-land, ikke bare i Bulgaria og Romania. Som for alle andre tollkvoter, vil opprinnelsesreglene gjeldende for de nye tollkvotene være opprinnelsesreglene inntatt i protokoll 3 til frihandelsavtalen med EF fra 1973.

Norge fikk ikke gjennomslag for kravet om permanente (tidsubegrensede) tollkvoter. Tollkvotene gjelder derfor kun frem til 30. april 2009, knyttet opp til utløpsdatoen for finansierungsordningene samt eksisterende kvoter forhandlet frem ved forrige utvidelse. Partene er imidlertid forpliktet til å gjennomgå behovet for å videreføre tollkvotene også etter 30. april 2009. I den gjennomgangen skal man se på størrelsen på kvotene i lys av alle relevante interesser.

Under forhandlingene har det vært viktig for Norge å få fjernet flere tekniske vilkår som har heftet ved fiskeeksporten til EU. Vilkårene, som til dels har vært handelshindrende og til stor ulempe for norske eksportører, er knyttet til tollkvotene som ble etablert ved forrige EØS-utvidelse i 2004. Dette gjelder særlig kravet om såkalte sluttbrukererklæringer, som har som formål å sikre at fisken går til foredlingsindustrien i EU. Kravet om sluttbrukererklæringer har utgjort et stort problem for fiskerinæringen og i praksis medført at de tollfrie kvotene fra 2004 for fryst makrell, fryst sild og fryst sildefilet i liten grad har vært anvendt. Kommisjonen gikk med på å fjerne dette kravet, noe som innebærer at også kravet om at fiskens anven-

delse kun skal være til konsum er fjernet. Kommisjonen aksepterte videre det norske kravet om å slå sammen de tre delkvotene for fryst makrell fra 2004 til én årlig tollkvote. Den sammenslåtte kvoten vil gjelde fra 15. juni 2008.

Norge fikk også gjennomslag for kravet om at partene skal møtes innen utgangen av 2007 for å vurdere muligheten for å anvende opprinnelsesreglene i protokoll 3 til frihandelsavtalen med EF også for produkter som i dag er omfattet av brevvekslingsavtalen fra 1973, det såkalte Fiskebrevet. Regjeringens vurdering er at Norge har fått et godt resultat, hvor det i tillegg til kompensasjon for tradisjonell handel, har vært viktig å rydde opp i tekniske vilkår som har hatt handelsbegrensende virkning.

4.3.5 Markedsadgang for landbruksvarer

Det har vært svært liten handel med landbruksvarer mellom Norge og de to nye EU-landene. Det viktigste eksportproduktet til Bulgaria i 2005 var fryst svinekjøtt. Til Romania var bakevarer og vann de viktigste eksportproduktene. De viktigste landbruksproduktene importert til Norge fra Bulgaria i 2005 var solsikkefrø, vin, sopp, råtebakk, valnøtter og skogsbær. Fra Romania var de viktigste produktene vin og sukkervarer. Ingen av disse produktene vil bli gitt dårligere markedsadgang som følge av EU-tiltredelsen for Bulgaria og Romania. Det ble derfor konkludert med at det ikke var grunnlag for forhandlinger om kompensasjon for tapt markedsadgang for landbruksvarer.

5 Gjennomgang av EØS-utvidelsesavtalens bestemmelser

EØS-utvidelsesavtalen består av en hoveddel med fortale og syv artikler, to vedlegg som omhandler henholdsvis tekniske tilpasninger og overgangsordninger samt en sluttakt som inkluderer enkelte erklæringer og de bilaterale avtalene om finansiering og fisk. De bilaterale avtalene inngår i det samlede forhandlingsresultatet. Teksten er vedlagt i uoffisiell norsk versjon. Til avtalens innhold bemerkes følgende:

5.1 Utvidelsesavtalens fortale og artikler

Fortalen består av fire korte avsnitt som beskriver utgangspunktet for EØS-utvidelsen. For det første vises det til EUs tiltredelsestraktat som ble undertegnet i Luxembourg 25. april 2005. For det andre vises det til EØS-avtalens artikkel 128, som er det rettslige utgangspunktet for EØS-utvidelsen. For det tredje vises det til de to tiltredelseslandenes søknader om å bli part i EØS-avtalen. For det fjerde vises det til at vilkårene for disse landenes deltakelse i EØS skal fastsettes i en avtale mellom de nåværende avtaleparter og søkerlandene.

Artikkel 1 fastslår at Bulgaria og Romania blir parter i EØS-avtalen. Fra EØS-utvidelsens ikrafttredelse skal EØS-avtalens bestemmelser være bindende for disse landene på samme vilkår som for de nåværende avtalepartene. Det skjer ikke noen utvidelse av EØS-avtalens saklige virkeområde. Fordi EØS-avtalen stadig videreutvikles innenfor rammen av samarbeidet, inneholder den en avskjæringsdato. Den innebærer at Bulgarias og Romanias forpliktelser omfatter alt EØS-regelverk vedtatt i EØS-komiteen før 1. oktober 2004. EØS-forpliktelser som er vedtatt etter denne datoen, må for de nye medlemslandenes del vedtas som en særskilt «tilleggs pakke» i EØS-komiteen etter at utvidelsesavtalen er trådt i kraft. Tilsvarende avskjæringsdato finnes også i EUs tiltredelsestraktat.

Artikkel 1 nr. 3 slår fast at vedleggene til EØS-utvidelsesavtalen utgjør en integrert del av utvidelsesavtalen. Vedleggene omhandler tekniske tilpasninger i EØS-regelverket som følge av utvidelsen,

og overgangsordninger til dette. Bestemmelsen må ses i sammenheng med EØS-avtalens artikkel 2 a) som gjør rettsaktene som er omhandlet i avtalens vedlegg, til en del av avtalen.

Artikkel 2 omhandler tillegg til EØS-avtalens protokoll 38 a om den felles finansierungsordningen i EØS og endring i protokoll 44 om beskyttelsesmekanismer knyttet til visse overgangsordninger på områdene fri bevegelighet for personer og veitransport. Videre omtales nødvendige tekniske justeringer av henholdsvis EØS-avtalens hoveddel og noen av protokollene som følge av EØS-utvidelsen.

Artikkel 2 nr. 1 a) utvider listen over EØS-avtalens avtaleparter til å omfatte Bulgaria og Romania.

Bokstav b) gjør enkelte tekniske justeringer i de rettslige definisjonene i EØS-avtalens artikkel 2. Under (i) slettes «Republikken» foran Island. Under (ii) defineres henholdsvis EUs tiltredelsesakt og EUs tiltredelsesprotokoll, begge av 25. april 2005.

Bokstav c) justerer EØS-avtalens artikkel 117, slik at det også vises til tilleggset til protokoll 38 a om EØS-finansierungsordningen.

Bokstav d) sletter «Republikken» foran Island i EØS-avtalens artikkel 126.

Bokstav e) justerer EØS-avtalens artikkel 129 med hensyn til språkversjoner. Under i) fastslås at EØS-avtalen etter utvidelsen vil ha samme gyldighet på de nye avtalepartenes språk som de nåværende partenes språk. Under ii) fastslås tilsvarende at rettsaktene i EØS-avtalens vedlegg skal ha samme gyldighet på alle avtalepartenes språk, dvs. heretter også bulgarsk og rumensk.

Artikkel 2.2 endrer enkelte protokoller til EØS-avtalen.

Bokstav a) endrer EØS-avtalens protokoll 4 om opprinnelsesregler, ved at referansen til Bulgaria og Romania fjernes i artikkel 3 (1). Bulgarske og rumenske språkversjoner av fakturaerklæringen og fakturaerklæringen EUR-MED innsettes i henholdsvis vedlegg IVa og IVb.

Bokstav b) endrer EØS-avtalens protokoll 38 a om den felles finansierungsordningen i EØS ved å erstatte ordet «skal» med «kan» i artikkel 4 (3), slik at det ikke vil være obligatorisk at Kommisjonen

gjennomgår prosjektforslagene for å vurdere om de er forenlige med Fellesskapets målsettinger.

Bokstav c) inntar et tillegg til EØS-avtalens protokoll 38 a om den felles finansieringsordningen i EØS. Gjennom tillegget inkluderes Bulgaria og Romania i den EØS-finansieringsordningen som ble etablert ved EUs utvidelse i 2004, se kapittel 4.2.1.

Bokstav d) endrer protokoll 44 om beskyttelsesklausuler til avtalen. Endringen består i at man erstatter den nåværende teksten i protokoll 44 med en tekst som refererer både til EUs tiltredelsesakt fra 2003 og til tiltredelsesakten fra 2005.

Artikkel 3 omhandler de såkalte tekniske tilpasningene, det vil si nødvendige justeringer foretatt i EU- og EØS-regelverket på bakgrunn av de nye medlemslandenes deltakelse i EU og EØS.

Artikkel 3. nr. 1 fastslår at alle endringer i de EU-rettsakter som er innlemmet i EØS-avtalen («EØS-regelverk») foretatt som følge av Bulgarias og Romanias tiltredelsesavtale, også skal gjelde i EØS. Bestemmelsen sikrer at de tekniske tilpasningene nedfelt i EUs tiltredelsesakt, som er knyttet til rettsakter innlemmet i EØS-avtalen gjennom henvisning inntatt i vedlegg A til EØS-utvidelsesavtalen, gjøres tilsvarende gjeldende i EØS.

Nr. 2, 3, 4 og 5 er rent tekniske bestemmelser som tilføyer referanser til EUs tiltredelsesakt i de av EØS-avtalens vedlegg og protokoller som inneholder henvisninger til rettsakter. I en konsolidert versjon av EØS-avtalen vil det dermed fremkomme at den aktuelle rettsakt er endret gjennom EUs tiltredelsesakt.

Nr. 6 sikrer at eventuelle tekniske tilpasninger som feilaktig er blitt utelatt, eller justeringer tatt i EØS-relevante rettsakter mellom avskjæringsdatoen 1. oktober 2004 og ikrafttreddelsen, skal innlemmes i EØS-avtalen i henhold til den ordinære fremgangsmåten for beslutningstaking i EØS. Det legges til grunn at slike ytterligere tekniske tilpasninger inkluderes i den såkalte «tilleggsapakken» omtalt under artikkel 1 ovenfor, som vil bli innlemmet i EØS-avtalen gjennom beslutning i EØS-komiteen. Det forutsettes at en slik beslutning vil treffes så snart som mulig etter midlertidig ikrafttredelse av EØS-utvidelsen.

Artikkel 4 omhandler overgangsordningene avtalt mellom EU og Bulgaria og Romania. *Nr. 1* slår fast at overgangsordningene nedfelt i EUs tiltredelsesakt, som gjelder rettsakter som inngår i EØS-avtalen, gjøres gjeldende i EØS gjennom henvisninger inntatt i EØS-utvidelsesavtalens vedlegg B. *Nr. 2* slår fast at hvis og så snart EUs forfatningstraktat har trådt i kraft, skal henvisninger til overgangsordninger i vedlegg B forstås som en

henvisning til protokollen om Bulgarias og Romanias tiltredelse til EU. *Nr. 3* sikrer at eventuelle overgangsordninger som feilaktig er blitt utelatt, eller overgangsordninger avtalt etter avskjæringsdatoen, skal innlemmes i EØS-avtalen i henhold til den ordinære fremgangsmåten for beslutningstaking i EØS. Det legges til grunn at slike ytterligere overgangsordninger vil inkluderes i «tilleggsapakken», jf. omtale av artikkel 3 ovenfor.

Artikkel 5 fastslår at enhver avtalepart kan ta opp spørsmål i EØS-komiteen som gjelder tolkning og anvendelse av utvidelsesavtalen, og at EØS-komiteen har plikt til å forsøke å finne en løsning som sikrer EØS-avtalens fortsatte funksjon.

Artikkel 6 inneholder bestemmelser om ratifikasjon og godkjenning, deponering av ratifikasjons- eller godkjenningsdokumentene, og om avtalens ikrafttredelse.

Nr. 1 fastslår at EØS-utvidelsesavtalen skal ratifiseres eller godkjennes av både nåværende og nye avtaleparter i samsvar med deres forfatningsregler, dvs. det skal tas stilling til avtalen i 30 stater. Fordi Det europeiske fellesskap er selvstendig part i avtalen, skal den også godkjennes i henhold til EUs interne prosedyrer. Ratifikasjons- og godkjenningsdokumentene skal deponeres i EUs rådssekretariat, på samme måte som ratifikasjonsdokumentene for EØS-avtalen.

Nr. 2 fastsetter at EØS-utvidelsesavtalen skal tre i kraft dagen etter at partene har deponert sine ratifikasjons- eller godkjenningsinstrumenter, forutsatt at de tilliggende avtaler og protokoller trer i kraft samme dag. Bokstavene a), b) c) og d) inntar henvisning til de tilliggende avtaler og protokoller, dvs. de to bilaterale brevvekslingene mellom Norge og Fellesskapet om samarbeidsprogrammer for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i henholdsvis Bulgaria og Romania og de to bilaterale tilleggsprotokollene om fisk for henholdsvis Norge og Island.

Artikkel 7 bestemmer at originalversjonen av EØS-utvidelsesavtalen, totalt 24 språkversjoner med samme gyldighet, skal deponeres i EUs rådssekretariat og at bekreftede kopier skal distribueres til samtlige avtaleparter.

5.2 Vedlegg A og B til EØS-utvidelsesavtalen, med oversikt over tekniske tilpasninger og overgangsordninger

Vedlegg A og B til EØS-utvidelsesavtalen lister opp de ulike tekniske tilpasninger og overgangsordninger som er fremforhandlet mellom EU og de nye

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

medlemslandene og som også vil gjelde for EØS-utvidelsen. I dette kapitlet redegjøres nærmere for innholdet i overgangsordningene og de tekniske tilpasninger i samsvar med EØS-avtalens vedlegg, kapitler og protokoller. Tekniske tilpasninger i den eksisterende EØS-avtalen er nødvendige for å gjen speile at avtalen utvides med to nye land. Det kan innebære nødvendige tilføyelser av de nye medlemslandenes navn, nye offisielle betegnelser fordi det blir flere offisielle EU-språk, nye myndighetsorganer som tillegges forvaltningsoppgaver, kriterier for godkjenning av vitnemål og produkter osv. Disse tekniske tilpasningene vil normalt være permanente.

Der det er overgangsordninger og/eller tekniske tilpasninger, men hvor de ikke anses å ha direkte og praktisk betydning for Norge, vil dette kun omtales generelt. Derimot vil overgangsordninger som kan ha direkte betydning for Norge, beskrives nærmere. Det vil spesielt gjelde fri bevegelighet for personer og transport.

Vedlegg A og B til EØS-utvidelsesavtalen inneholder kun henvisninger. Utenriksdepartementet har i samarbeid med EFTA-sekretariatet derfor utarbeidet en uoffisiell elektronisk versjon som viser de EØS-relevante tekniske tilpasningene og overgangsordningene i EUs utvidelsesavtale. Denne finnes på <http://www.europaportalen.no>.

5.2.1 Vedlegg II Tekniske forskrifter, standarder, prøving og sertifisering

5.2.1.1 XV Farlige stoffer

Tekniske tilpasninger

Det er ingen tekniske tilpasninger som anses å ha praktiske konsekvenser for Norge.

Overgangsordninger

Romania har i en overgangsperiode fått unntak fra en artikkel i direktivet vedrørende plantevernmidler (rådsdirektiv 99/414/EF). Artikkelen innebærer at medlemsstatene skal kreve dokumentasjons- og datakrav av firma som søker om godkjenning av et plantevernmiddel i henhold til fastlagte krav. Unntaket innebærer at Romania kan utsette fristen for innkreving av påkrevd dokumentasjon frem til 31. desember 2009 for visse plantevernmidler produsert i Romania, og som kun skal benyttes nasjonalt. Norge har et ikke-tidsavgrenset unntak i EØS-avtalen fra direktivet vedrørende plantevernmidler. Det anses at overgangsordningen for Romania ikke vil ha konsekvenser for Norge.

5.2.1.2 XVII Miljøvern

Det er avtalt overgangsordninger i forhold til to direktiver. Det første er direktiv 94/63/EF om flyktige organiske forbindelser (VOC), hvor både Bulgaria og Romania har fått utsatt den endelige gjennomføringsfristen frem til 31. desember 2009 for å få tid til å utvikle systemer til distribusjon og lagring av petroleumsprodukter.

Det andre er emballasjedirektivet (direktiv 94/62/EF), hvor både Romania og Bulgaria har fått lavere gjenvinningsmål for emballasjeavfall i en overgangsperiode frem til henholdsvis 2013 og 2014. Overgangsordningene skyldes at direktivet krever store investeringer i returordninger. Overgangsordningene anses ikke direkte å berøre Norge.

5.2.1.3 XXV Tobakk

Det er avtalt overgangsordning frem til 2011 for maksimum tjæreinnhold i sigaretter som produseres og markedsføres i Bulgaria (direktiv 2001/37/EF). Det anses at overgangsordningen ikke vil ha noen praktiske konsekvenser for Norge.

5.2.1.4 XXVII Alkoholsterke drikker

Det er avtalt tekniske tilpasninger i forhold til hvilken betegnelse som kan anvendes på ulike typer alkoholholdige drikker. I tillegg er en rekke geografiske betegnelser på alkoholholdige drikker tilføyd i vedlegg II til rådsforordning (EØF) nr. 1576/89 som angir hvilke geografiske betegnelser som er tillatt å anvende på ulike typer alkoholholdige drikk. Det anses at de tekniske tilpasningene ikke vil ha noen praktiske konsekvenser for Norge.

5.2.2 Vedlegg V Fri bevegelighet for personer

På samme måte som ved forrige utvidelse, og som i EUs tiltredelsestraktat med Bulgaria og Romania, inneholder EØS-utvidelsesavtalen overgangsordninger som gir det enkelte EØS/EFTA-landet rett til å ha begrensninger når det gjelder fri bevegelighet for arbeidstakere fra de nye medlemslandene sammenlignet med det som følger av de generelle bestemmelsene i EF- og EØS-retten. Ved forrige utvidelse var bare Kypros og Malta unntatt fra disse overgangsreglene. Begrunnelse for reglene er muligheten for at de store inntektsmessige og sosiale forskjeller mellom gamle og nye medlemsland kan føre til alvorlig press på de gamle medlemslandenes arbeidsmarkeder.

Som ved forrige utvidelse er det avtalt en tredelt overgangsperiode på til sammen syv år. I de

første to år etter 1. januar 2007 skal EØS/EFTA-landene anvende nasjonal lovgivning. Det vil være opp til det enkelte land å avgjøre hva denne lovgivningen skal inneholde, så lenge det ikke anvendes strengere begrensninger for arbeidstakerne fra Bulgaria og Romania enn det som gjelder ved undertegningen av EØS-utvidelsesavtalen. Deretter kan det enkelte EØS/EFTA-land ved nasjonal beslutning forlenge ordningene med inntil tre år. Etter denne perioden kan det på bestemte vilkår vedtas fortsatte overgangsordninger i ytterligere to år. Det er ikke noe til hinder for at landene helt eller delvis opphever ordningene innenfor de angitte periodene.

Også utvidelsesavtalen for Bulgaria og Romania inneholder en spesiell beskyttelsesmekanisme som står til rådighet for de landene som innenfor overgangsperioden på syv år innfører fri bevegelighet for arbeidstakere fra de nye landene. Beskyttelsesmekanismen innebærer at EØS-reglene om fri bevegelighet kan settes til side dersom et medlemsland utsettes for eller forventer forstyrrelser på arbeidsmarkedet som vil kunne utgjøre en alvorlig risiko for levestandarden eller sysselsettingen i en bestemt region eller i et bestemt yrke. For EØS/EFTA-landenes vedkommende kan en slik beslutning om å sette EØS-reglene til side, og varigheten og omfanget av denne, tas på nasjonalt grunnlag i henhold til gjeldende fremgangsmåter i EØS-avtalens artikkel 112, 113 og 114. Forskjellen på beskyttelsestiltak etter den spesielle mekanismen i de to siste EØS-utvidelsesavtalene og den generelle beskyttelsesmekanismen i EØS-avtalen, er at tiltakene etter førstnevnte mekanisme kan rettes mot arbeidsinnvandring fra ett eller flere av de nye EØS-landene, mens tiltak etter den generelle mekanismen må rettes mot samtlige EØS-land.

I norsk lovgivning er overgangsordningene for arbeidstakere hjemlet i utlendingsloven § 58 a med tilhørende regulering i utlendingsforskriften. Ved forrige EØS-utvidelse benyttet Norge seg av adgangen til å ha overgangsordninger for arbeidstakere fra Estland, Latvia, Litauen, Polen, Slovakia, Slovenia, Tsjekkia og Ungarn (EU-8). Formålet med overgangsreglene var å sikre disse arbeidstakerne ordnede lønns- og arbeidsforhold, samt hindre utilsiktet bruk av norske velferdsordninger. Disse overgangsordningene ble forlenget i inntil tre år fra 1. mai 2006, jf. St.meld. nr. 9 (2005-2006) om overgangsordningane for arbeidstakarar frå dei nye EØS-landa mv.

De norske overgangsordningene for arbeidstakere fra de nye medlemslandene krever oppholdstillatelse for individuelle arbeidstakere før arbeid påbegynnes. Vilåårene for å få oppholdstillatelse

er dokumentasjon av arbeidsforhold, norske lønns- og arbeidsvilkår og som hovedregel, fulltidsstilling. Også den særlige beskyttelsesmekanismen knyttet til fri bevegelighet for arbeidstakere fra de nye medlemslandene, er gjennomført i norsk rett i utlendingsloven § 58 a. Bestemmelsen åpner for at Kongen i statsråd ved forskrift kan innføre tiltak som begrenser adgangen til det norske arbeidsmarkedet for arbeidstakere fra de nye medlemslandene for en tidsbegrenset periode, f.eks. gjennom midlertidig å anvende samme regelverk som for arbeidstakere fra land utenfor EØS, det såkalte tredjelandsregelverket.

Gjennom Odelstingets beslutning nr. 45 (2006-2007), jf. Ot.prp. nr. 12 (2006-2007), ble det 14. desember 2006 gjort vedtak til lov om endring i utlendingsloven som følge av forventet EØS-utvidelse med Bulgaria og Romania. Innføring av overgangsordninger for arbeidstakere fra Bulgaria og Romania gjennomføres ved å tilføye disse to landene til listen over land hvis borgere er omfattet av bestemmelsen i utlendingslovens § 58 a. Kongen er gitt fullmakt til å bestemme ikrafttredelsestidspunktet. Overgangsordningene vil i første omgang gjelde for en periode på inntil to år regnet fra 1. januar 2007 og kan i likhet med overgangsordningene for EU-8, oppheves når som helst dersom det ikke lenger er behov for dem.

5.2.3 Vedlegg VIII Etableringsrett

Det er ikke særskilte overgangsordninger med hensyn til etableringsretten som har betydning i Norge. Imidlertid vil eventuelle restriksjoner på fri bevegelighet for arbeidstakere kunne få praktisk betydning for etableringsretten. Se omtale ovenfor.

5.2.4 Vedlegg IX Finansielle tjenester

Det er gitt overgangsordning for Bulgaria og Romania for gjennomføring av direktiv 1997/9/EF om innskuddsgarantiordninger som innebærer fritak fra minimumsstørrelser på garantier frem til 31. desember 2009. Overgangsordningen anses ikke å få betydning for Norge.

5.2.5 Vedlegg XI Telekommunikasjonstjenester

Det er gitt overgangsordning for Bulgaria for gjennomføring av direktiv 2002/22/EF om leveringspliktige tjenester. Overgangsordningen gjelder nummeroverførbarhet, og anses ikke å få betydning for Norge.

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

5.2.6 Vedlegg XII Fri bevegelse for kapital

Det er gitt overgangsordninger for Bulgaria og Romania som kan beholde nasjonal lovgivning i fem år når det gjelder begrensninger på kjøp av fritidseiendommer og syv år når det gjelder kjøp av landbruksjord og skog. Overgangsordningen anses ikke å få særlig betydning for Norge.

5.2.7 Vedlegg XIII Transport

Det er avtalt *tekniske tilpasninger* til direktiv 96/26/EF om adgang til yrket som godstransportør og persontransportør. Tilpasningen anses ikke å ha praktiske konsekvenser for Norge.

Overgangsordninger

For å unngå forstyrrelser i transportmarkedene i de nåværende EØS-landene som følge av EØS-utvidelsen, skal adgangen til å drive veikabotasje fases gradvis inn ved en gjensidig begrensning av adgangen til de nasjonale transportmarkedene i de nåværende EØS-landene og i Romania og Bulgaria. Tilsvarende overgangsordninger ble innført for Polen, Ungarn, den Tsjekiske republikk, Estland, Latvia, Litauen og Slovakia ved deres inntreden i EØS i 2004.

Overgangsordningen innebærer at transportører fra Romania og Bulgaria ikke vil ha adgang til å utføre innenlands transport mellom punkter innenfor de nåværende EØS-landenes territorium de første tre årene fra ikrafttreddelsen. Transportører fra de nåværende EØS-land vil ha tilsvarende begrensninger til transportmarkedene i Romania og Bulgaria (resiprositet). De nåværende EØS-landene kan uten nærmere vilkår forlenge overgangsordningene for ytterligere to år, også da med gjensidig virkning.

Hvis de nåværende EØS-landene etter utløpet av de første tre årene ikke forlenger overgangsordningen og åpner transportmarkedet fullt ut for Romania og/eller Bulgaria i tråd med hovedregelen i EØS-avtalen, kan det i det fjerde og femte året anvendes en spesiell beskyttelsesmekanisme. Beskyttelsesmekanismen innebærer at EØS-reglene om retten til å drive kabotasje kan settes til side dersom et medlemsland opplever alvorlig forstyrrelser i transportmarkedet. For EØS/EFTA-landenes vedkommende kan en slik beslutning om å sette EØS-reglene til side, og varigheten og omfanget av denne, tas på nasjonalt grunnlag i henhold til gjeldende fremgangsmåter i EØS-avtalen artikkel 112, 113 og 114. Dette følger av EØS-avtalens protokoll 44.

Medlemslandene kan bilateralt avtale å utveksle kabotasetillatelse med Romania og Bulgaria under overgangsperioden, eller avtale full liberalisering. I den perioden hvor slike eventuelle bilaterale avtaler danner grunnlaget for kabotasje, vil den spesielle beskyttelsesmekanismen i EØS-utvidelsesavtalen ikke kunne anvendes. Behovet for å kunne treffe tiltak vil da måtte dekkes av bestemmelser i de bilaterale avtalene som eventuelt inngås. Regjeringen vil ikke ta initiativ til slike avtaler. Dersom det skulle komme anmodninger fra Romania eller Bulgaria vil man nøye vurdere konsekvensene for norsk transportnæring før man tar stilling til anmodningen.

Bulgaria har videre fått overgangsordninger for kapitalkrav for transportbedrifter som utelukkende driver innenlands transport. Bulgaria og Romania har begge fått overgangsordninger bruk av kjøretøy som ikke samsvarer med vekt og størrelseskrav for kjøretøy i EU. Det er også satt gjennomføringsfrister for oppgradering av veinettet i de to land, med tilhørende begrensninger for tillatt akseltrykk på ikke-oppgraderte veier. Romania har fått overgangsordning for bompenger og andre avgifter for tunge kjøretøy. Disse overgangsordningene ansees ikke å ha betydning for Norge.

5.2.8 Vedlegg XV Statsstøtte

Romania har fått overgangsordninger for offentlig støtte som ikke er i samsvar med statsstøtteregulverket. Dette innebærer overgangsordninger for bestemte royaltyregler frem til utgangen av 2011 og skattefritak i fattige områder inntil utgangen av henholdsvis 2008/2009/2010. Forutsetningen er at støtten som skattefritaket representerer, gis til å dekke kostnader som definert i Kommisjonens retningslinjer for regional investeringsstøtte. Romania har også fått en overgangsordning for støtte til omstrukturingsprogrammer i stålindustrien frem til utgangen av 2008.

Overgangsordningene innebærer også regler om hvilke av Bulgarias og Romanias støtteordninger som faller innenfor statstøttereglenes begrep "eksisterende støtte". Tilføyelsen er av teknisk karakter, og sikrer at ikke alle eksisterende støtteordninger blir å regne som ny støtte fra tiltredelsestidspunktet. Ordningene anses ikke ha noen betydning for Norge.

5.2.9 Vedlegg XVII Opphavsrett

Det er gjort *tekniske tilpasninger* i to forordninger (1768/92 og 1610/96) som gjør det mulig å oppnå en forlengelse av varigheten av patenter knyttet til

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

legemidler og plantefarmasøytiske produkter. Tilpasningene innebærer at det på bestemte vilkår kan oppnås forlenget beskyttelsestid også for patenter som ble innvilget i de nye medlemsstatene før EØS-utvidelsen trådte i kraft. Disse gjør det ikke nødvendige med lov- eller forskriftsendring og anses ikke å få konsekvenser av betydning for Norge.

Det er avtalt *overgangsordning* om konsumpsjon som gjelder for legemidler. Overgangsreglene fastsetter at den som har patent på et slikt produkt i dagens EØS-land, kan nekte andre å parallellimportere produkter fra Bulgaria og Romania hvis det ikke har vært mulig å oppnå samme patentbeskyttelse der. Den som ønsker å importere disse produktene til en EØS-stat der patentbeskyttelsen gjelder, må varsle patenthaveren på forhånd. Overgangsordningen er den samme som ble avtalt ved forrige EØS-utvidelse, og gjør det nødvendig å endre patentforskriften og legemiddelforskriften.

5.2.10 Vedlegg XVIII Helse og sikkerhet på arbeidsplassen, arbeidsrett og lik behandling av kvinner og menn

Det er ikke særskilte overgangsordninger med hensyn til helse og sikkerhet på arbeidsplassen som har betydning i Norge. Imidlertid vil eventuelle restriksjoner på fri bevegelighet for arbeidstakere få praktisk betydning for utsending av arbeidstakere i forbindelse med tjenesteyting i henhold til direktiv 96/71. Se omtale ovenfor.

5.2.11 Vedlegg XX Miljø

EU krevde full tilpasning til EUs felles miljølovgivning uten *overgangsordninger*, det vil si gjennomføring av EUs miljøregelverk ved tiltredelse. Dette gjelder først og fremst alle nye varer som produseres i tiltredelseslandene og alle nye anlegg som fra samme tidspunkt skal oppfylle EUs gjeldende regelverk. Spesielle økonomiske og sosiale forhold har imidlertid gitt grunnlag for forlenget frist for gjennomføringen på enkelte områder. Både Bulgaria og Romania har, etter å ha lagt frem detaljerte fremdriftsplaner, fått tidsbestemte overgangsordninger for særlig kostnadskrevende investeringer. Sentrale problemområder er luftkvalitet, avfallshåndtering, vannkvalitet og industriforurensning.

I. Allment

Det er avtalt overgangsordninger for både Bulgaria og Romania for direktivet om integrert forurensningskontroll (rådsdirektiv 96/61/EF, IPPC).

Overgangsordningene gjelder utsettelse av gjennomføring av visse krav i direktivet frem til mellom 2008 og 2015. Overgangsordningene forventes ikke å få praktisk betydning for Norge.

II. Vann

Både Bulgaria og Romania har fått utsatt gjennomføringsfrister når det gjelder ulike krav knyttet til avløpsdirektivet (rådsdirektiv 91/271/EØF). Direktivet skal gjelde fullt ut fra 31. desember 2014 for Bulgaria, mens overgangsordningene utløper 31. desember 2018 for Romania. Overgangsordningene er utarbeidet slik at direktivets krav først skal innfris i byer og større tettsteder, og deretter i områder med mindre bebyggelse. Det er store omkostninger ved å gjennomføre direktivets krav. Mange nåværende EØS-medlemsland har også problemer med gjennomføringen av dette direktivet. Overgangsordningen vil ikke få praktisk betydning for Norge.

Det er avtalt overgangsordninger med Romania for utsatt gjennomføringsfrist for enkelte av stoffene i direktivet om utslipp av farlige stoffer til vann (rådsdirektiv 86/280/EØF) og direktivet om utslipp av hexachlorocyclohexane (84/491/EØF) frem til 31. desember 2009. Det er videre avtalt overgangsordninger med Romania knyttet til utsatt gjennomføringsfrist for direktivene om utslipp av kadmium (83/513/EØF) og kvikksølv (84/156/EØF) til 31. desember 2009. Det er også avtalt overgangsordninger med Romania frem til 31. desember 2015 i tilknytning til drikkevannsdirektivet (98/83/EF). Overgangsordningene anses ikke å få direkte konsekvenser for Norge.

III. Luft

Når det gjelder direktivet om store forbrenningsanlegg (europaparlaments- og rådsdirektiv 2001/80/EF), har Bulgaria fått utsatt gjennomføringsfristen frem til 31. desember 2014. Romania har fått utsatt gjennomføringsfristen frem til 31. desember 2013. Direktivet regulerer utslipp fra store forbrenningsanlegg, og en del av disse er grenseoverskridende. Dette gjelder spesielt utslipp av svoveldioksid som gir sur nedbør.

Det er også avtalt overgangsordninger med Bulgaria for direktivet om svovel i drivstoff (rådsdirektiv 99/32/EF) frem til 31. desember 2011, avhengig av oljetype. Dette anses ikke å få konsekvenser for Norge.

V. Avfall

Når det gjelder avfallsdeponier (rådsdirektiv 1999/31/EF), har Bulgaria og Romania fått utsettelse

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

frem til henholdsvis 31. desember 2014 og 16. juli 2017 for å bringe alle kommunale deponier i samsvar med direktivets krav.

Bulgaria har fått ulike overgangsordninger frem til 31. desember 2014 for transport av avfall (rådsforordning (EØF) nr. 259/93), mens Romania har fått ulike overgangsordninger frem til 31. desember 2015.

Når det gjelder direktiv 2002/96/EF om behandling av kasserte elektriske og elektroniske produkter (EE-avfall) har både Bulgaria og Romania fått overgangsordninger knyttet til innsamlingsnivå, gjenbruk og gjenvinning frem til 31. desember 2008.

For forbrenning av farlig avfall (rådsdirektiv 2000/76/EF) har Romania fått ulike overgangsordninger frem til 31. desember 2008 for avfall fra sykehus.

Ingen av overgangsordningene på avfallsområdet forventes å få betydning for Norge.

5.3 Sluttakten med tilknyttede erklæringer og avtaler

5.3.1 Sluttakten

Vedlagt sluttakten er felleserklæringer og andre erklæringer som skal avgis i forbindelse med EØS-utvidelsen. Sluttakten omfatter også de bilaterale avtalene mellom Norge og Det europeiske fellesskap om samarbeidsprogrammer for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i henholdsvis Bulgaria og Romania. De to bilaterale tilleggsprotokollene om markedsadgang for fisk som inneholder henholdsvis Norges og Islands fiskeriavtale er også inntatt. Sluttakten bestemmer at EØS-avtalen skal oversettes til de nye medlemslandenes språk innen EØS-utvidelsesavtalen trer i kraft.

5.3.2 Felleserklæring fra avtalepartene om ratifisering i rett tid av EØS-utvidelsesavtalen

Partene fremhever viktigheten av at de nåværende og nye avtaleparter ratifiserer eller godkjenner EØS-utvidelsesavtalen i rett tid for å sikre at EØS-samarbeidet fortsatt kan virke på tilfredsstillende måte.

5.3.3 Felleserklæring fra avtalepartene om utløpsdato for overgangsordningene

Partene er enige om at overgangsordninger i EUs utvidelsestraktat skal overføres til EØS-avtalen og

utløpe på samme dato som om EU- og EØS-utvidelsen hadde funnet sted samtidig den 1. januar 2007.

5.3.4 Felleserklæring fra avtalepartene om opprinnelsesregler

EFTAs frihandelsavtaler med Bulgaria og Romania opphørte ved disse landenes EU-tiltredelse. Felleserklæringen sikrer at opprinnelsesbevis utstedt før EU-tiltredelsen i henhold til EFTA-avtalenes bestemmelser ikke avvises i en overgangsperiode på fire måneder fra iverksettingsdatoen for EØS-utvidelsen. Tollpreferanse skal tilstås i henhold til EØS-avtalen.

Videre sikrer felleserklæringen at autorisasjoner som «godkjent eksportør», gitt i samsvar med bestemmelser i EFTA-avtalene, skal videreføres i en overgangsperiode på ett år. Innen utgangen av denne overgangsperioden må disse autorisasjonene erstattes med nye utstedt i henhold til bestemmelsene i EØS-avtalens protokoll 4.

Felleserklæringen forplikter også myndighetene, i en overgangsperiode på tre år, til å etterkomme anmodninger om verifisering av opprinnelsesbevis utstedt under EFTA-avtalene.

5.3.5 Felleserklæring fra avtalepartene om handel med landbruksvarer og bearbeidede landbruksvarer

Felleserklæringen viser til at partene gjennomførte konsultasjoner for å undersøke behovet for å justere vilkårene for handel med basis landbruksvarer og bearbeidede landbruksvarer som følge av EU-utvidelsen. Det fastslås at partene er enige om at utvidelsen ikke innebærer at ytterligere konsekvenser skal gis på dette området, samt at EØS/EFTA-landene ikke vil kreve justeringer av vilkårene for handel med slike varer i samsvar med artiklene XXIV.6 og XXVIII i GATT 1994.

5.3.6 Felleserklæring fra avtalepartene om Liechtensteins sektorvise tilpasning angående fri bevegelighet for personer

Erklæringen viser til de sektorvise tilpasninger for Liechtenstein på området for fri bevegelighet for personer, at Liechtensteins mulighet til å absorbere flere innbyggere er uendret og at man derfor skal ta hensyn til dette under revurderingen av tilpasningene i EØS-avtalens vedlegg V og VIII.

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

5.3.7 Fellesuttalelse fra avtalepartene om prioriterte sektorer i protokoll 38 a

Uttalelsen minner om at ikke alle prioriterte sektorer som definert i protokoll 38 a, artikkel 3, må være dekket i hver mottakerstat.

5.3.8 Fellesuttalelse fra avtalepartene om de finansielle bidrag

Uttalelsen nedfeller partenes enighet om at de forskjellige finansielle bidragsordningene som er avtalt i forbindelse med utvidelsen, ikke skal utgjøre noen presedens for tiden etter at de utløper 30. april 2009.

5.3.9 Generell felleserklæring fra EFTA-landene

Erklæringen tar prinsipielt forbehold for at de erklæringene som ble avgitt fra EU-siden eller fra Bulgaria og Romania i forbindelse med EU-utvidelsen, og som er relevante for EØS-utvidelsesavtalen, ikke skal kunne tolkes i strid med forpliktelsene i EØS-utvidelsesavtalen eller EØS-avtalen. Det finnes en tilsvarende erklæring i sluttakten til EUs tiltredelsestraktat avgitt av eksisterende medlemsland.

5.3.10 Felleserklæring fra EFTA-landene om fri bevegelse for arbeidstakere

Erklæringen er knyttet til overgangsordningene innenfor fri bevegelse for arbeidstakere og gir uttrykk for EFTA-landenes intensjoner om å gi borgere fra Bulgaria og Romania adgang til de nasjonale arbeidsmarkeder på et så tidlig tidspunkt som mulig. Innholdsmessig er erklæringen i samsvar med en tilsvarende erklæring fra nåværende EU-land i forbindelse med EU-utvidelsen. Teksten i erklæringen reflekterer også videreføringen av de særordninger Liechtenstein har i EØS med hensyn til fri bevegelse for personer.

5.3.11 Erklæring fra Liechtenstein om protokoll 38 a

Liechtenstein viser til gjennomgangen som er forutsatt i artikkel 9 i protokoll 38 a. Eventuelle ytterligere økonomiske ordninger skal ta hensyn til de reduksjoner av økonomiske og sosiale forskjeller som allerede er oppnådd, slik at bidragene fra de tre EFTA-landene vil bli forholdsmessig redusert dersom ett eller flere av de nåværende mottakerland ikke lenger kvalifiserer til bidrag i henhold til en slik ordning.

5.3.12 Avtale mellom Det europeiske fellesskap og Norge om et samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Bulgaria

Punkt 1 slår fast at det skal opprettes et samarbeidsprogram mellom Norge og Bulgaria for å fremme sosial og økonomisk utvikling i Bulgaria gjennom bilaterale prosjekter, i henhold til en bilateral avtale mellom de to statene. Teksten i den bilaterale avtalen som inngår som en integrert del av brevvekslingen.

Punkt 2 slår fast at Norge skal gjøre tilgjengelig 20 millioner euro for tilsagn i én enkelt del i 2007 og beløpet skal gjøres tilgjengelig fra den dato EØS-utvidelsesavtalen trer i kraft, eller avtalen skal gjelde midlertidig, til 30. april 2009.

Punkt 3 inneholder nærmere bestemmelser om ratifikasjon og ikrafttredelse.

5.3.13 Avtale mellom Det europeiske fellesskap og Norge om et samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Romania

Punkt 1 slår fast at det skal opprettes et samarbeidsprogram mellom Norge og Romania for å fremme sosial og økonomisk utvikling i Romania gjennom bilaterale prosjekter, i henhold til bilateral avtale mellom de to statene. Teksten i den bilaterale avtalen som inngår som en integrert del av brevvekslingen.

Punkt 2 slår fast at Norge skal gjøre tilgjengelig 48 millioner euro for tilsagn i én enkelt del i 2007 og beløpet skal gjøres tilgjengelig fra den dato EØS-utvidelsesavtalen trer i kraft, eller avtalen skal gjelde midlertidig, til 30. april 2009.

Punkt 3 inneholder nærmere bestemmelser om ratifikasjon og ikrafttredelse.

5.3.14 Avtale mellom Norge og Bulgaria om et norsk samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Bulgaria

Artikkel 1 slår fast at det skal opprettes et norsk samarbeidsprogram for å fremme sosial og økonomisk utvikling i Bulgaria gjennom bilaterale samarbeidsprosjekter mellom partene innenfor de sektorer som er angitt i artikkel 4.

Artikkel 2 slår fast at beløpet 20 millioner euro skal stilles til rådighet for tilsagn i én enkelt del i 2007.

Artikkel 3 slår fast at beløpet angitt i artikkel 2 skal gjøres tilgjengelig med virkning fra EØS-utvi-

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

delsesavtalens ikrafttredelse, eller fra det tidspunkt avtalen skal gjelde midlertidig, til 30. april 2009.

Artikkel 4 slår fast at samarbeidsprogrammet skal støtte prosjekter innenfor følgende prioriterte sektorer:

- reduksjon av utslipp av drivhusgasser, inkludert prosjekter med felles gjennomføring i henhold til Kyoto-protokollen, og reduksjon av andre utslipp til luft og vann
- effektiv energibruk og fornybar energi
- fremme bærekraftig produksjon, inkludert sertifisering og verifisering
- gjennomføring av Schengen-rettsakter, støtte til nasjonale Schengen-planer samt styrking av rettsvesenet.

Artikkel 5 slår fast at det norske bidraget ikke skal overstige 60 % av prosjektkostnadene, unntatt for prosjekter som for øvrig finansieres gjennom budsjettbevilgninger fra sentrale, regionale eller lokale myndigheter, der bidraget ikke må overstige 85 % av prosjektkostnadene. Fellesskapets øvre grenser for samfinansiering skal ikke under noen omstendighet overskrides. Bidrag til ikke-statlige organisasjoner og partene i arbeidslivet kan utgjøre opp til 90 % av prosjektkostnadene.

Artikkel 6 slår fast at samarbeidsprogrammet skal forvaltes av den norske regjering eller et organ utnevnt av den norske regjering. Forvaltningsorganet skal samrå seg med det nasjonale kontaktpunktet som oppnevnes av Bulgaria. Kommisjonen kan undersøke prosjektene. Det samlede beløp nevnt i artikkel 2 skal også omfatte forvaltningskostnadene ved samarbeidsprogrammet.

Artikkel 7 slår fast at avtalen skal tre i kraft 30 dager etter at den siste av partene har deponert sitt ratifikasjonsdokument i det norske utenriksdepartementet, dog ikke tidligere enn ikrafttredelsen av EØS-utvidelsesavtalen, eller fra den dato en avtale om å anvende utvidelsesavtalen midlertidig, trer i kraft.

5.3.15 Avtale mellom Norge og Romania om et norsk samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Romania

Artikkel 1 slår fast at det skal opprettes et norsk samarbeidsprogram for å fremme sosial og økonomisk utvikling i Romania gjennom bilaterale samarbeidsprosjekter mellom partene innenfor de sektorer som er angitt i artikkel 4.

Artikkel 2 slår fast at beløpet 48 millioner euro skal stilles til rådighet for tilsagn i én enkelt del i 2007.

Artikkel 3 slår fast at beløpet angitt i artikkel 2 skal gjøres tilgjengelig med virkning fra EØS-utvidelsesavtalens ikrafttredelse, eller fra det tidspunkt avtalen skal gjelde midlertidig, til 30. april 2009.

Artikkel 4 slår fast at samarbeidsprogrammet skal støtte prosjekter innenfor følgende prioriterte sektorer:

- reduksjon av utslipp av drivhusgasser, inkludert prosjekter med felles gjennomføring i henhold til Kyoto-protokollen, og reduksjon av andre utslipp til luft og vann
- effektiv energibruk og fornybar energi
- fremme bærekraftig produksjon, inkludert sertifisering og verifisering
- helsestell.

Artikkel 5 slår fast at det norske bidraget ikke skal overstige 60 % av prosjektkostnadene, unntatt for prosjekter som for øvrig finansieres gjennom budsjettbevilgninger fra sentrale, regionale eller lokale myndigheter, der bidraget ikke må overstige 85 % av prosjektkostnadene. Fellesskapets øvre grenser for samfinansiering skal ikke under noen omstendighet overskrides. Bidrag til ikke-statlige organisasjoner og partene i arbeidslivet kan utgjøre opp til 90 % av prosjektkostnadene.

Artikkel 6 slår fast at samarbeidsprogrammet skal forvaltes av den norske regjering eller et organ utnevnt av den norske regjering. Forvaltningsorganet skal samrå seg med det nasjonale kontaktpunktet som oppnevnes av Romania. Kommisjonen kan undersøke prosjektene. Det samlede beløp nevnt i artikkel 2 skal også omfatte forvaltningskostnadene ved samarbeidsprogrammet.

Artikkel 7 slår fast at avtalen skal tre i kraft 30 dager etter at den siste av partene har deponert sitt ratifikasjonsdokument i det norske utenriksdepartementet, dog ikke tidligere enn ikrafttredelsen av EØS-utvidelsesavtalen, eller fra den dato en avtale om å anvende utvidelsesavtalen midlertidig, trer i kraft.

5.3.16 Bilateral avtale om fisk mellom Det europeiske fellesskap og Norge

I likhet med forrige EØS-utvidelse, har den bilaterale avtalen mellom Norge og Fellesskapet form av en tilleggsprotokoll til den bilaterale frihandelsavtalen fra 1973.

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

Artikkel 1 slår fast at frihandelsavtalen med tilhørende protokoller og vedlegg skal oversettes til bulgarsk og rumensk.

Artikkel 2 slår fast at de årlige tollfrie kvotene fastsatt i artikkel 3 skal gjelde fra 1. januar 2007 til 30. april 2009, og at størrelsen på tollkvotene skal vurderes på nytt ved utgangen av denne perioden, hvor det tas hensyn til alle relevante interesser. Størrelsen på tollkvotene for 2007 skal ikke reduseres selv om EØS-utvidelsen ikke fant sted 1. januar 2007. I 2009 skal størrelsen på tollkvotene reduseres i lys av at kvotene kun anvendes frem til 31. april 2009.

Artikkel 3 spesifiserer hvilke produkter og volum de tollfrie kvotene åpner for.

Artikkel 4 slår fast at Fellesskapet skal oppheve vilkåret «til industriell framstilling» i forbindelse med tollkvotene som ble åpnet for enkelte produkter i forbindelse med forrige EØS-utvidelse. Dermed opphører også kravet om at anvendelsen er begrenset til produkter til menneskeføde. Videre skal de eksisterende rekekvote gjelde for alle aktuelle varekoder, slik at ikke enkelte forpakkingsmåter faller utenfor. For 2008 skal de to eksisterende rekekvote og den nye tilleggskvoten for reker slås sammen til én tollkvote. I tillegg skal Fel-

lesskapet fra 15. juni 2008 slå sammen de tre delkvotene for fryst makrell fra 2004 til én årlig tollkvote.

Artikkel 5 sier at partene skal møtes innen utgangen av 2007 for å vurdere muligheten for å anvende opprinnelsesreglene i protokoll 3 til frihandelsavtalen med EF også for produkter som i dag er omfattet av brevvekslingsavtalen fra 1973, det såkalt Fiskebrevet.

Artikkel 6 spesifiserer at protokollen skal tre i kraft dagen etter at alle avtaleparter har deponert sine ratifikasjons- eller godkjenninginstrumenter, forutsatt at de tilknyttede avtaler trer i kraft samme dag.

Artikkel 7 sier at protokollen skal oversettes til norsk og de offisielle EU-språkene og at alle språkversjonene er gyldige juridiske tekster.

5.3.17 Bilateral avtale om fisk mellom Island og Det europeiske fellesskap

I likhet med den norske avtalen er den islandske en protokoll til deres frihandelsavtale. Teksten i den norske og islandske avtalen er sammenfallende unntatt der kvotene beskrives, da Norge og Island har forskjellige kvoter.

6 Avtale i form av brevveksling mellom Norge og Det europeiske fellesskap om midlertidig anvendelse av EØS-utvidelsesavtalen, og midlertidig anvendelse av de tre tilknyttede avtaler

Siden EØS-utvidelsesavtalen først vil tre i kraft når den er ratifisert eller godkjent av Fellesskapet og samtlige 30 stater i et utvidet EØS, er det forutsatt at Fellesskapet og de tre EØS/EFTA-landene vil inngå avtaler om midlertidig anvendelse av EØS-utvidelsesavtalen og de av de fire tilknyttede avtaler hver av dem er parter i.

I brevvekslingen mellom Fellesskapet og Norge, som først vil finne sted etter undertegning

av avtalene, bekrefter de to partene at de er rede til å anvende EØS-utvidelsesavtalen og de tre tilknyttede avtalene som Norge er part i på midlertidig grunnlag, fra den første dag i den første måned etter datoen for fullføring av brevvekslingen.

Tilsvarende avtaler vil bli inngått ved brevvekslinger mellom Fellesskapet og henholdsvis Island og Liechtenstein.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser av utvidelsesavtalen

7.1 Generelt

For de nåværende EØS-landene vil de økonomiske konsekvensene ved å innlemme Bulgaria og Romania trolig være begrenset. Innbyggertallet i de to nye landene er om lag 30 millioner til sammen, dvs. om lag seks prosent av det samlede innbyggertallet i EU, og deres brutto nasjonalprodukt (BNP) utgjør i underkant av én prosent av den samlede produksjonen i EU. For de to nye medlemslandenes egen del kan gevinsten bli relativt betydelig, særlig knyttet til bedre markedstilgang og netto overføringer fra de øvrige EU- og EØS/EFTA-medlemmene.

På lengre sikt forventes EUs utvidelse generelt å ha positive økonomiske virkninger for Norge og Europa forøvrig. En utvidelse av det indre marked vil føre til et tettere samarbeid mellom Norge og Bulgaria og Romania. De positive virkningene av utvidelsen er dels knyttet til gjennomføring av et felles regelverk som skaper like rammevilkår for handel og økonomisk samarbeid, og dels til relativ høy forventet økonomisk vekst i de to nye landene. Norsk næringsliv vil få økt konkurranse, men et større indre marked vil også skape nye muligheter. EØS-finansieringsordningen og de bilaterale samarbeidsprogrammene vil også bidra til økt samarbeid. Samarbeidsprogrammene forutsetter bilateralt partnerskap og samarbeid med norske aktører, og har som mål å fremme næringsutvikling og teknologioverføring innenfor sektorer som er viktige i Norge og EU.

Den økonomiske betydningen for Norge må imidlertid vurderes ut i fra at vår handel med Bulgaria og Romania i dag utgjør om lag ¼ prosent av vår utenrikshandel.

Innlemmelsen av ti nye land i EØS 1. mai 2004 har i hovedsak gitt positive virkninger på norsk økonomi. Den klart viktigste virkningen så langt har kommet gjennom *arbeidsmarkedet*. Ved utvidelsen i 2004 ble Norge en del av et felles marked med en arbeidsstyrke på mer enn 300 millioner mennesker. En del arbeidstakere fra de nye medlemslandene hadde allerede en tilknytning til det norske arbeidsmarkedet gjennom sesongarbeid,

særlig innen jordbruket, og den geografiske avstanden var ikke så stor. Med høy arbeidsledighet i hjemlandet, et lønnsnivå på om lag 20 prosent av det norske og økende etterspørsel etter arbeidskraft fra norske bedrifter, lå forholdene til rette for at arbeidstakere fra de nye EØS-landene skulle søke seg til Norge. Om lag halvparten av den samlede arbeidsinnvandringen til Norden fra de nye medlemslandene har kommet til Norge. Dette kan ha også sammenheng med at man i Norge generelt har gode vilkår for arbeidstakere med godt utbygde rettigheter og velferdsordninger. Disse ble sikret gjennom de overgangsordningene som ble innført.

Behovet for arbeidskraft i Norge er fortsatt stort. Den betydelige arbeidsinnvandringen har trolig virket positivt for fleksibiliteten i arbeidsmarkedet og økonomien de siste årene. Det er imidlertid for tidlig å si noe om de samlede virkningene på lengre sikt.

Flere næringer melder om problemer med å skaffe kvalifisert arbeidskraft. Muligheten for ytterligere tilgang på arbeidstakere fra Romania og Bulgaria kan bidra positivt i denne sammenhengen. Den begrensede arbeidsinnvandringen til Norge fra disse landene tradisjonelt tilsier imidlertid at innvandringen blir begrenset. Erfaringer fra mange land er at avstanden mellom utvandrings- og innvandringslandet, størrelse på innvandringsbefolkning og tidligere arbeidsmigrasjon har mye å si for arbeidsmobiliteten. Utviklingen etter utvidelsen i 2004 støtter opp under en slik vurdering. Over 90 prosent av arbeidstillatelsene har vært gitt til de geografisk nærmeste landene, dvs. Polen, Latvia, Litauen og Estland.

EØS-utvidelsen vil også være av økonomisk betydning for norsk fiskerinæring, ettersom de tollfrie kvotene som er fremforhandlet som kompensasjon for den frie markedsadgangen norske fiskeeksportører har hatt til Bulgaria og Romania, gir bedret markedsadgang for viktige fiskeprodukter i alle EU-land. Utvidelsesavtalen innebærer også avvikling av flere vilkår for eksporten til EU som til dels har vært handelshindrende og til stor ulempe for norske eksportører. Hindringene som

nå er avvirket, medførte at flere av de eksisterende tollfrie kvoter bare i liten grad kunne ble utnyttet.

7.2 Bidrag til finansieringsordningene

EØS-utvidelsesavtalen forutsetter at den felles EØS-ordningen utvides til å gjelde Bulgaria og Romania, samt at det opprettes to nye bilaterale samarbeidsprogrammer mellom Norge og henholdsvis Bulgaria og Romania. Norsk innbetaling vil i perioden 1. januar 2007 - 30. april 2009 beløpe seg til om lag 1,1 milliard kroner. Det overordnede ansvaret for gjennomføring av EØS-finansieringsordningen og de bilaterale samarbeidsprogrammene vil ligge i Utenriksdepartementet. På giversiden vil EFTA-sekretariatet i Brussel (Financial Mechanism Office) bistå i den daglige forvaltningen av EØS-ordningen, mens en norsk institusjon vil bistå i den daglige forvaltningen av de bilaterale samarbeidsprogrammene. De administrative kostnadene ved forvaltningen av ordningene dekkes innenfor de avtalefestede beløpsrammene.

7.3 EØS/EFTA-bidrag for deltakelse i programmer, byråer m.m.

I henhold til EØS-avtalen betaler EØS/EFTA-landene et økonomisk bidrag for å delta i EU-programmer, byråer og andre tiltak. Bidraget beregnes ut fra disse landenes BNP i forhold til EU-landenes samlede BNP i angjeldende år. Bulgarias og Romanias BNP er nå inkludert i dette. Prosentsatsen vil variere noe fra år til år, og har i de senere årene ligget rundt to prosent. For 2007 er satsen 2,28 prosent. Bidraget som EØS/EFTA-landene skal betale i 2007 er beregnet til 131,3 millioner euro (årlig betaling basert på EU med 27 medlemsland). Norske bidrag vil dekkes innenfor de aktuelle departementenes til enhver tid gjeldende budsjettammer.

7.4 Øvrig

Det anses ikke at EØS-utvidelsen vil få øvrige økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

7.5 Behov for lovendringer

Lov av 27. november 1992 nr. 109 om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske samarbeidsområde (EØS) m.v. (EØS-loven) dekker etter sin ordlyd EØS-avtalen med de endringer som følger av protokoll om justering av avtalen av 17. mars 1993 og EØS-utvidelsesavtalen av 14. oktober 2003. Den nåværende ordlyd kom inn gjennom endring ved lov av 7. mai 2004, etter at EØS ble utvidet med 10 nye medlemsland 1. mai samme år. Når EØS-utvidelsesavtalen med Bulgaria og Romania igjen endrer partsforholdet og foretar visse tekniske justeringer av hovedavtalen, vil det være nødvendig at også disse endringene omfattes av EØS-loven fra utvidelsestidspunktet. Utenriksdepartementet vil fremme egen Odelsingsproposisjon med de nødvendige lovendringene.

Det er i tillegg kun utlendingsloven som forutsettes endret som følge av avtalen om EØS-utvidelsen. EØS-utvidelsesavtalen inneholder, som EUs tiltredelsestraktat med Bulgaria og Romania, overgangsordninger der det enkelte medlemslandet kan vedta begrensninger når det gjelder fri bevegelse for arbeidstakere sammenlignet med det som følger av de generelle bestemmelsene i EF- og EØS-retten. Overgangsordningene for landene som ble medlem i 2004 er hjemlet i utlendingsloven § 58 a. Gjennom Odelstingets beslutning nr. 45 (2006-2007) ble det 14. desember 2006 gjort vedtak til lov om endring i utlendingsloven.

Innføring av overgangsordninger for arbeidstakere fra Bulgaria og Romania gjennomføres ved å tilføye disse to landene til listen over land hvis borgere er omfattet av bestemmelsen. Kongen er gitt fullmakt til å bestemme ikrafttredelsestidspunktet.

8 Konklusjon og tilråding

Avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde er den mest omfattende avtalen Norge noen gang har inngått. Det er Regjeringens syn at en vellykket utvidelse av EU og EØS er av stor betydning for Norge. Avtalen er grunnlaget for et bredt samarbeid med Den europeiske union, og sikrer norsk næringsliv adgang til det indre marked på linje med EUs medlemsland. Utvidelsen til å gjelde Bulgaria og Romania innebærer at de fleste landene som sto på den andre siden av Muren under Den kalde krigen nå er en del et samlet, fredelig og samarbeidende Europa innenfor EU/EØS. Det innebærer også nye muligheter at flere land blir med i samarbeidet, og Norge blir gjennom EØS-utvidelsesavtalene fra 2004 og 2007 en del av et større indre marked med omlag 500 millioner mennesker. Gjennom økt handel og økte investeringer vil EØS-utvidelsen også bidra til utjevning av velferdsforskjeller, stabilitet og økonomisk vekst. For fullt ut å kunne dra fordelene av utvidelsen av det indre marked er det også i norsk interesse at Bulgaria og Romania så raskt som mulig settes i stand til effektivt å gjennomføre EUs regelverk. Dette gjelder innenfor det indre marked, som er viktig for vekst og velstandsøkning, men det gjelder også for øvrige områder som er av stor betydning både for samarbeidet og fordi de har potensiell grenseoverskridende virkning: bedre miljø, mer effektiv ytre grensekontroll og styrking av rettsapparatet. Gjennom finansielle bidrag til økonomisk og sosial utjevning, vil Norge bidra til dette.

I proposisjonen er det gjort rede for avtalen som nå fremlegges. Når Regjeringen tilrår norsk

ratifikasjon, vil den samtidig fremheve følgende punkter:

Det var tidlig klart at også denne EU-utvidelsen, som berører to av de fattigste landene i Europa, ville medføre betydelige kostnader for EU-landene. Gjennom EØS-finansieringsordningen og den norske finansieringsordningen etablert ved utvidelsen 1. mai 2004, bidrar Norge betydelig til sosial og økonomisk utjevning i de nye EU-landene. Norge var innstilt på å bidra finansielt også i forbindelse med Bulgarias og Romanias tiltredelse til EØS. EU, Bulgaria og Romania, var særlig opptatt av likebehandling i forhold til den støtten EØS/EFTA-landene Norge, Island og Liechtenstein ga til de 10 nye landene ved forrige utvidelse. Samtidig måtte norske interesser, ikke minst markedsadgangen for norsk sjømat, ivaretas. Forhandlingsresultatet på det finansielle området gir et viktig og vesentlig bidrag til økonomisk og sosial utvikling i Bulgaria og Romania. Samtidig blir de bilaterale programmene innrettet mot samarbeidsprosjekt hvor norske aktører er involvert. I tillegg har Norge fått et godt resultat for markedsadgangskravene for norsk fisk og fiskeprodukter til EU som går utover kompensasjon for tradisjonell handel. Det har også vært vesentlig å fjerne enkelte tekniske vilkår som har hatt handelsbegrensende virkning.

Regjeringen legger også vekt på at EØS-utvidelsesavtalen vil føre til at det økonomiske og politiske samarbeidet med de nye medlemslandene blir tettere. Etter Regjeringens syn ivaretar forhandlingsresultatet grunnleggende norske interesser.

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

Utenriksdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse.

Vi HARALD, Norges Konge,

stadfester:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse, i det vesentlige i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til vedtak om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

I

Stortinget samtykker til ratifikasjon av:

Avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse.

Vedlegg 1**Uoffisiell norsk oversettelse**

Avtale om republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde

Det europeiske fellesskap

Kongeriket Belgia,
Den Tsjekiske republikk,
Kongeriket Danmark,
Forbundsrepublikken Tyskland,
Republikken Estland,
Republikken Hellas,
Kongeriket Spania,
Republikken Frankrike,
Irland,
Republikken Italia,
Republikken Kypros,
Republikken Latvia,
Republikken Litauen,
Storhertugdømmet Luxembourg,
Republikken Ungarn,
Republikken Malta,
Kongeriket Nederland,
Republikken Østerrike,
Republikken Polen,
Republikken Portugal,
Republikken Slovenia,
Den Slovakiske Republikk,
Republikken Finland,
Kongeriket Sverige,
Det forente kongeriket Storbritannia og Nord-Irland,
(Heretter kalt «EFs medlemsstater»),

Island,
Fyrstedømmet Liechtenstein,
Kongeriket Norge,
(heretter kalt «EFTA-statene»),

(sammen heretter kalt «de nåværende avtaleparter»),

og

Republikken Bulgaria,
Romania,

SOM TAR I BETRAKTNING traktaten om Republikken Bulgarias og Romanias tiltredelse til Den

europeiske union (heretter kalt «tiltredelsestraktaten»), undertegnet i Luxembourg 25. april 2005,

SOM TAR I BETRAKTNING artikkel 128 i avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, undertegnet i Oporto 2. mai 1992, som fastsetter at enhver europeisk stat som blir medlem av Fellesskapet, skal søke om å bli part i avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (heretter kalt «EØS-avtalen»),

SOM TAR I BETRAKTNING at Republikken Bulgaria og Romania har søkt om å bli parter i EØS-avtalen,

SOM TAR I BETRAKTNING at vilkårene for slik deltakelse skal fastsettes i en avtale mellom de nåværende avtaleparter og søkerstatene,

HAR BESLUTTET å inngå denne avtale:

Artikkel 1

1. Republikken Bulgaria og Romania blir herved parter i EØS-avtalen, og blir heretter kalt «de nye avtaleparter».
2. Fra den dag denne avtale trer i kraft, skal EØS-avtalens bestemmelser, endret ved beslutninger i EØS-komiteen vedtatt før 1. oktober 2004, være bindende for de nye avtalepartene på de samme vilkår som for de nåværende avtalepartene, og på de vilkår som er fastsatt i denne avtale.
3. Vedleggene til denne avtale utgjør en integrert del av denne avtale.

Artikkel 2

1. JUSTERING AV EØS-AVTALENS HOVEDDEL

a) Preamblel:

«Det europeiske fellesskap,
Kongeriket Belgia,
Republikken Bulgaria,
Den tsjekkiske Republikk,
Kongeriket Danmark,
Forbundsrepublikken Tyskland,
Republikken Estland,
Republikken Hellas,
Kongeriket Spania,
Republikken Frankrike,

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

Irland,
Republikken Italia,
Republikken Kypros,
Republikken Latvia,
Republikken Litauen,
Storhertugdømmet Luxembourg,
Republikken Ungarn,
Republikken Malta,
Kongeriket Nederland,
Republikken Østerrike,
Republikken Polen,
Republikken Portugal,
Romania,
Republikken Slovenia,
Den slovakiske republikk,
Republikken Finland,
Kongeriket Sverige,
Det forente kongeriket Storbritannia og Nord-Irland,
og
Island,
Fyrstedømmet Liechtenstein,
Kongeriket Norge,».

Listen over avtaleparter skal lyde:

b) Artikkel 2:

- i. I bokstav b) skal ordet «Republikken» slettes.
- ii. Etter bokstav d) skal ny bokstav e) og f) lyde:

«e) «tiltredelsesakten av 25. april 2005»: Akten om tiltredelsesvilkårene for Republikken Bulgaria og Romania og tilpasningen av de traktater som er Den europeiske unions grunnlag, vedtatt i Luxembourg 25. april 2005,

f) «tiltredelsesprotokollen av 25. april 2005»: Protokollen om vilkår og bestemmelser for Republikken Bulgarias og Romanias tiltredelse til Den europeiske union, vedtatt i Luxembourg 25. april 2005.».

c) Artikkel 117:

Ny tekst i artikkel 117 skal lyde:

«Bestemmelser om finansieringsordningene er inntatt i protokoll 38, protokoll 38 a og tillegget til protokoll 38 a».

d) Artikkel 126:

I nr. 1 skal ordet «Republikken» slettes.

e) Artikkel 129:

- i. Nr. 1 annet ledd skal lyde:

«Som følge av utvidelsen av Det europeiske økonomiske samarbeidsområde skal teksten til denne avtale på bulgarsk, tsjekkisk, estisk, ungarsk, latvisk, litauisk, maltesisk,

polsk, rumensk, slovakisk og slovensk gis samme gyldighet.»

ii. Nr. 1 tredje ledd skal lyde:

«Tekstene til de rettsakter som er omhandlet i vedleggene, har samme gyldighet på bulgarsk, tsjekkisk, dansk, nederlandsk, engelsk, estisk, finsk, fransk, tysk, gresk, ungarsk, italiensk, latvisk, litauisk, maltesisk, polsk, portugisisk, rumensk, slovakisk, slovensk, spansk og svensk slik de er kunnngjort i *Den europeiske unions tidende*, og det skal utarbeides tekster på islandsk og norsk som skal gis samme gyldighet og kunngjøres i EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende*.»

2. JUSTERING AV PROTOKOLLER TIL EØS-AVTALEN

a) I protokoll 4 om opprinnelsesregler gjøres følgende endringer:

- i. I artikkel 3 nr. 1 skal henvisningen til nye avtaleparter slettes.
- ii. Vedlegg IVa (tekst til fakturaerklæring) endres som følger:

aa) Før den spanske teksten til fakturaerklæringen tilføyes følgende:

«Bulgarsk tekst

Износителят на продуктите, обхванати от този документ (митническо разрешение № ... ¹) декларира, че освен където е отбелязано друго, тези продукти са с преференциален произход ... ².»;

bb) Før den slovenske teksten til fakturaerklæringen tilføyes følgende:

«Rumensk tekst

Exportatorul produselor ce fac obiectul acestui document (autorizația vamală nr. ...¹) declară că, exceptând cazul în care în mod expres este indicat altfel, aceste produse sunt de origine preferențială ...².»;

iii. Vedlegg IVb (tekst til fakturaerklæring EUR-MED) endres som følger:

aa) Før den spanske teksten til fakturaerklæringen EUR-MED tilføyes følgende:

«Bulgarsk tekst

Износителят на продуктите, обхванати от този документ (митническо разрешение № ... ¹) декларира, че освен където е отбелязано друго, тези продукти са с преференциален произход ... ².

- cumulation applied with (name of the country/countries)

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

- no cumulation applied ³;

bb) Før den slovenske teksten til fakturaerklæringen EUR-MED tilføyes følgende:
«Rumensk tekst

Exportatorul produselor ce fac obiectul acestui document (autorizația vamală nr. ... ¹) declară că, exceptând cazul în care în mod expres este indicat altfel, aceste produse sunt de origine preferențială ... ².

- cumulation applied with ..(name of the country/countries)

- no cumulation applied ³;

b) I protokoll 38 a gjøres følgende endringer:

I artikkel 4 nr. 3 skal ordet «skal» erstattes med «kan».

c) I protokoll 38 a tilføyes følgende:

Tillegg til protokoll 38 a om finansieringsordningen i EØS for republikken bulgaria og romania

Artikkel 1

1. Protokoll 38 a får tilsvarende anvendelse for Republikken Bulgaria og Romania.
2. Uten hensyn til nr. 1 får protokoll 38 a artikkel 6 ikke anvendelse. Midler stilt til rådighet for Bulgaria og Romania kan ikke omfordes til andre mottakerland dersom de ikke tildeles.
3. Uten hensyn til nr. 1 får protokoll 38 a artikkel 7 ikke anvendelse.
4. Uten hensyn til nr. 1 kan bidrag til ikke-statlige organisasjoner og partene i arbeidslivet utgjøre opptil 90 prosent av prosjektkostnadene.

Artikkel 2

Det finansielle bidraget som ytes i tillegg til Republikken Bulgaria og Romania skal være EUR 21,5 millioner for Republikken Bulgaria og EUR 50,5 millioner for Romania i perioden fra og med 1. januar 2007 til og med 30. april 2009. Bidraget skal stilles til rådighet med virkning fra den dato avtalen om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde trer i kraft, eller det inngås avtale om midlertidig anvendelse av avtalen, og bidraget skal stilles til rådighet for tilsagn i én enkelt del i 2007.»

d) Ny tekst i protokoll 44 skal lyde:

«Om beskyttelsesmekanismer i forbindelse med utvidelser av det europeiske økonomiske samarbeidsområde

1. Anvendelse av avtalens artikkel 112 på den generelle økonomiske beskyttelsesklausul og beskyttelsesmekanismene knyttet til visse over-

gangsordninger på områdene fri bevegelse for personer og veitransport

Avtalens artikkel 112 får anvendelse også på de forhold som er nærmere angitt eller omhandlet

- a) i bestemmelsene i artikkel 37 i tiltredelsesakten av 16. april 2003, og i artikkel 36 i tiltredelsesakten av 25. april 2005, eller tiltredelsesprotokollen av 25. april 2005 der dette måtte være aktuelt,
 - b) i beskyttelsesmekanismene knyttet til overgangsordningene under overskriften «Overgangsperiode» i vedlegg V (Fri bevegelse for arbeidstakere) og vedlegg VIII (Etableringsrett), i nr. 30 (europaparlaments- og rådsdirektiv 96/71/EF) i vedlegg XVIII (Helse og sikkerhet på arbeidsplassen, arbeidsrett og lik behandling av kvinner og menn) og i nr. 26c (rådsforordning (EØF) nr. 3118/93) i vedlegg XIII (Transport), med samme frister, virkeområde og virkninger som fastsatt i nevnte bestemmelser.
2. Beskyttelsesklausul for det indre marked
Den generelle beslutningsprosess som er fastsatt i avtalen, får anvendelse også på vedtak gjort av Kommisjonen for De europeiske fellesskap i henhold til artikkel 38 i tiltredelsesakten av 16. april 2003 samt i henhold til artikkel 37 i tiltredelsesakten av 25. april 2005, eller tiltredelsesprotokollen av 25. april 2005 der dette måtte være aktuelt.».

Artikkel 3

1. Alle endringer i rettsakter som er vedtatt av fellesskapsorganer og innlemmet i EØS-avtalen, fastsatt i akten om tiltredelsesvilkårene for Republikken Bulgaria og Romania og tilpasningen av de traktater som er Den europeiske unions grunnlag, eller når dette måtte være aktuelt i protokollen om vilkår og bestemmelser for Republikken Bulgarias og Romanias tiltredelse til Den europeiske union, blir herved innlemmet i og gjort til en del av EØS-avtalen.
2. For dette formål tilføyes følgende strekpunkt i de numre i EØS-avtalens vedlegg og protokoller som inneholder henvisninger til rettsakter vedtatt av vedkommende fellesskapsorganer:
«– **1 2005 SA:** Akt om tiltredelsesvilkårene for Republikken Bulgaria og Romania og tilpasningen av de traktater som er Den europeiske unions grunnlag, vedtatt 25. april 2005 (EUT L 157 av 21.6.2005, s. 203).».

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

3. Dersom og så snart traktaten om fastsettelse av en grunnlov for Europa har trådt i kraft, skal strekpunktet nevnt i nr. 2 erstattes med følgende strekpunkt:

«– **1 2005 SP:** Protokoll om vilkår og bestemmelser for Republikken Bulgarias og Romanias tiltredelse til Den europeiske union, vedtatt 25. april 2005 (EUT L 157 av 21.6.2005, s. 29).».

4. Dersom strekpunktet omhandlet i nr. 2 og nr. 3 er det første under det aktuelle nummeret, tilføyes «, endret ved:» foran strekpunktet.
5. De numre i EØS-avtalens vedlegg og protokoller der teksten omhandlet i nr. 2, 3 og 4 skal tilføyes, er oppført i vedlegg A til denne avtale.
6. Når rettsakter som er innlemmet i EØS-avtalen før den dag denne avtale trer i kraft, krever tilpasning som følge av de nye avtalepartenes deltakelse, og den nødvendige tilpasning ikke er omhandlet i denne avtale, vil denne tilpasning bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i EØS-avtalen.

Artikkel 4

1. Ordningene omhandlet i akten om tiltredelsesvilkårene for Republikken Bulgaria og Romania og tilpasningen av de traktater som er Den europeiske unions grunnlag, som er omhandlet i vedlegg B til denne avtale, blir herved innlemmet i og gjort til en del av EØS-avtalen.
2. Dersom og så snart traktaten om fastsettelse av en grunnlov for Europa er trådt i kraft, skal endringene omhandlet i vedlegg B forstås som gjort ved protokollen om vilkår og bestemmelser for Republikken Bulgarias og Romanias tiltredelse til Den europeiske union.
3. Eventuelle ordninger med relevans for EØS-avtalen omhandlet i eller innført i medhold av akten om tiltredelsesvilkårene for Republikken Bulgaria og Romania og tilpasningen av de traktater som er Den europeiske unions grunnlag, eller når dette måtte være aktuelt i protokollen om vilkår og bestemmelser for Republikken Bulgarias og Romanias tiltredelse til Den europeiske union når dette måtte være aktuelt, og som ikke er gjenspeilet i vedlegg B til denne avtale, vil bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i EØS-avtalen.

Artikkel 5

Enhver part i denne avtale kan bringe inn for EØS-komiteen ethvert spørsmål som gjelder tolking

eller anvendelse av avtalen. EØS-komiteen skal undersøke spørsmålet med sikte på å finne en godtagbar løsning slik at EØS-avtalen fortsatt kan virke på tilfredsstillende måte.

Artikkel 6

1. Denne avtale skal ratifiseres eller godkjennes av de nåværende avtalepartene og de nye avtalepartene i samsvar med deres egne framgangsmåter. Ratifikasjons- eller godkjenningssdokumentene skal deponeres i Rådssekretariatet for Den europeiske union.
2. Denne avtale skal tre i kraft dagen etter at alle nåværende og nye avtaleparter har deponert sine ratifikasjons- eller godkjenningssdokumenter, forutsatt at følgende tilknyttede avtaler og protokoller trer i kraft samme dag:
 - a) Avtale i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Kongeriket Norge om et samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Bulgaria,
 - b) Avtale i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Kongeriket Norge om et samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Romania,
 - c) Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Republikken Island i forbindelse med Republikken Bulgarias og Romanias tiltredelse til Den europeiske union, og
 - d) Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Kongeriket Norge i forbindelse med Republikken Bulgarias og Romanias tiltredelse til Den europeiske union.

Artikkel 7

Denne avtale, som er utarbeidet i ett eksemplar på bulgarsk, tsjekkisk, dansk, nederlandsk, engelsk, estisk, finsk, fransk, tysk, gresk, ungarsk, islandsk, italiensk, latvisk, litauisk, maltesisk, norsk, polsk, portugisisk, rumensk, slovakisk, slovensk, spansk og svensk, med samme gyldighet for hver av tekstene, skal deponeres i Rådssekretariatet for Den europeiske union, som skal sende bekreftede kopier til de øvrige avtalepartenes regjeringer.

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

Vedlegg A

Liste omhandlet i Avtalens artikkel 3

Del I

Rettsakter omhandlet i EØS-avtalen som endres ved akt om tiltredelsesvilkårene for republikken Bulgaria og Romania og tilpasningen av de traktater som er Den europeiske unions grunnlag, eventuelt ved protokoll om vilkårene og reglene for opptakelse av republikken Bulgaria og Romania i Den europeiske union

Strekpunktene omhandlet i artikkel 3 nr. 2 og 3 nr. 3 innsettes på følgende steder i EØS-avtalens vedlegg og protokoller:

I vedlegg II (Tekniske forskrifter, standarder, prøving og sertifisering), kapittel XXVII (Alkoholsterke drikker)

- Nr. 1 (rådsforordning (EØF) nr. 1576/89,
- Nr. 3 (rådsforordning (EØF) nr. 1601/91;

I vedlegg XIII (Transport)

- Nr. 19 (rådsdirektiv 96/26/EF);

I vedlegg XVII (Opphavsrett)

- Nr. 6 (rådsforordning (EØF) nr. 1768/92),
- Nr. 6a (europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1610/96)

Del II

Andre endringer i EØS-avtalens vedlegg

I EØS-avtalens vedlegg gjøres følgende endringer:

I vedlegg V (Fri bevegelse for arbeidstakere)

1. I nr. 3 (rådsdirektiv 68/360/EF) skal tilpasning (e) (ii) erstattes med følgende:
 - «(ii) fotnoten skal lyde:
 - «Belgisk, bulgarsk, tsjekkisk, dansk, tysk, estisk, gresk, islandsk, spansk, fransk, irsk, italiensk, kypriotisk, latvisk, liechtensteinsk, litauisk, luxembourgsk, ungarsk, maltesisk, nederlandsk, norsk, østerriksk, polsk, portugisisk, rumensk, slovensk, slovakisk, finsk, svensk og britisk avhengig av hvilket land som utsteder tillatelsen.»

Vedlegg B

Liste omhandlet i Avtalens artikkel 4

I vedleggene til EØS-avtalen gjøres følgende endringer:

Vedlegg II (Tekniske forskrifter, standarder, prøving og sertifisering)

1. I kapittel XV nr. 12a (rådsdirektiv 91/414/EØF) innsettes følgende ledd etter leddet vedrørende overgangsordningene:
 - «Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 25. april 2005, eventuelt til tiltredelsesprotokollen av 25. april 2005 for Romania (vedlegg VII kapittel 5 avsnitt B del II), får anvendelse.»
2. I kapittel XVII nr. 7 (europaparlaments- og rådsdirektiv 94/62/EF) innsettes følgende ledd mellom leddet om overgangsordningene og tilpasningsteksten:
 - «Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 25. april 2005, eventuelt til tiltredelsesprotokollen av 25. april 2005 for Bulgaria (vedlegg VI kapittel 10 avsnitt B nr. 2) og Romania (vedlegg VII kapittel 9 avsnitt B nr. 2), får anvendelse.»
3. I kapittel XVII nr. 8 (europaparlaments- og rådsdirektiv 94/63/EF) innsettes følgende ledd mellom leddet om overgangsordningene og tilpasningsteksten:
 - «Overgangsordningene fastsatt i i vedleggene til tiltredelsesakten av 25. april 2005, eventuelt til tiltredelsesprotokollene av 25. april 2005 til Bulgaria (vedlegg VI kapittel 10 avsnitt A nr. 1) og Romania (vedlegg VII kapittel 9 avsnitt A), får anvendelse.»
4. I kapittel XXV nr. 3 (europaparlaments- og rådsdirektiv 2001/37/EF) innsettes følgende ledd foran tilpasningsteksten:
 - «Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 25. april 2005, eventuelt til tiltredelsesprotokollen av 25. april 2005 for Bulgaria (vedlegg VI kapittel 7), får anvendelse.»

Vedlegg V (Fri bevegelse for arbeidstakere)

Ordlyden i andre ledd under overskriften «OVERGANGSPERIODE» erstattes med følgende:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 25. april 2005, eventuelt til tiltredelsesprotokollen av 25. april 2005 for Bulgaria (vedlegg VI kapittel 1) og Romania (vedlegg VII kapittel 1), får anvendelse.

Med hensyn til beskyttelsesmekanismene i overgangsordningene nevnt i de foregående ledd, med unntak av overgangsordningene for Malta, får PROTOKOLL 44 OM BESKYTTELSESMEKANISMER SOM FØLGE AV UTVIDELSER AV DET EUROPEISKE ØKONOMISKE SAMARBEIDSSOMRÅDE anvendelse.»

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

Vedlegg VIII (Etableringsrett)

Ordlyden i andre ledd under overskriften «OVERGANGSPERIODE» erstattes med følgende:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 25. april 2005, eventuelt til tiltredelsesprotokollen av 25. april 2005 for Bulgaria (vedlegg VI kapittel 1) og Romania (vedlegg VII kapittel 1), får anvendelse.

Med hensyn til beskyttelsesmekanismene i overgangsordningene nevnt i de foregående ledd, med unntak av overgangsordningene for Malta, får PROTOKOLL 44 OM BESKYTTELSESMEKANISMER SOM FØLGE AV UTVIDELSER AV DET EUROPEISKE ØKONOMISKE SAMARBEIDSSOMRÅDE anvendelse.»

Vedlegg IX (Finansielle tjenester)

I nr. 30c (europaparlaments- og rådsdirektiv 97/9/EF) tilføyes følgende ledd:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 25. april 2005, eventuelt til tiltredelsesprotokollen av 25. april 2005 for Bulgaria (vedlegg VI kapittel 2) og Romania (vedlegg VII kapittel 2), får anvendelse.»

Vedlegg XI (Telekommunikasjonstjenester)

I nr. 5cm (europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/22/EF) innsettes følgende ledd foran tilpasningsteksten:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 25. april 2005, eventuelt til tiltredelsesprotokollen av 25. april 2005 for Bulgaria (vedlegg VI kapittel 9), får anvendelse.»

Vedlegg XII (Fri bevegelighet for kapital)

Følgende ledd innsettes etter leddet under overskriften «OVERGANGSPERIODE»:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 25. april 2005, eventuelt til tiltredelsesprotokollen av 25. april 2005 for Bulgaria (vedlegg VI kapittel 3) og Romania (vedlegg VII kapittel 3), får anvendelse.»

Vedlegg XIII (Transport)

1. I nr. 15a (rådsdirektiv 96/53/EF) tilføyes følgende ledd:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 25. april 2005, eventuelt til tiltredelsesprotokollen av 25. april 2005 for Bulgaria (vedlegg VI kapittel 5 nr. 3) og Roma-

nia (vedlegg VII kapittel 6 nr. 2), får anvendelse.»

2. I nr. 18a (europaparlaments- og rådsdirektiv 1999/62/EF) innsettes følgende ledd mellom leddet vedrørende overgangsordningene og tilpasningsteksten:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 25. april 2005, eventuelt til tiltredelsesprotokollen av 25. april 2005 for Romania (vedlegg VII kapittel 6 nr. 3), får anvendelse.»

3. I nr. 19 (rådsdirektiv 96/26/EF) innsettes følgende ledd mellom leddet om overgangsordningene og tilpasningsteksten:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 25. april 2005, eventuelt til tiltredelsesprotokollen av 25. april 2005 for Bulgaria (vedlegg VI kapittel 5 nr. 2), får anvendelse.»

4. I nr. 26c (rådsforordning (EØF) nr. 3118/93) erstattes andre ledd vedrørende overgangsordningene med følgende:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 25. april 2005, eventuelt til tiltredelsesprotokollen av 25. april 2005 for Bulgaria (vedlegg VI kapittel 5 nr. 1) og Romania (vedlegg VII kapittel 6 nr. 1), får anvendelse.

Med hensyn til beskyttelsesmekanismene i overgangsordningene nevnt i de foregående ledd, får PROTOKOLL 44 OM BESKYTTELSESMEKANISMER SOM FØLGE AV UTVIDELSER AV DET EUROPEISKE ØKONOMISKE SAMARBEIDSSOMRÅDE anvendelse.»

Vedlegg XV (Statsstøtte)

1. Følgende ledd tilføyes på slutten av «SEKTORVIS TILPASNING»:

«Tiltakene vedrørende eksisterende støtteordninger fastsatt i kapittel 2 (Konkurransopolitikk) i vedlegg V til tiltredelsesakten av 25. april 2005, eventuelt til tiltredelsesprotokollen av 25. april 2005, får anvendelse mellom avtalepartene.»

2. Følgende innsettes foran overskriften «OMHANDLEDE RETTSAKTER»:

«OVERGANGSPERIODE

Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 25. april 2005, eventuelt til tiltredelsesprotokollen av 25. april 2005 for Romania (vedlegg VII kapittel 4), får anvendelse.»

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

Vedlegg XVII (Opphavsrett)

Følgende ledd tilføyes under overskriften «SEKTORVIS TILPASNING»:

«Den særskilte ordningen fastsatt i kapittel 2 (Selskapsrett) i vedlegg V til tiltredelsesakten av 25. april 2005, eventuelt til tiltredelsesprotokollen av 25. april 2005, får anvendelse mellom avtalepartene.»

Vedlegg XVIII (Helse og sikkerhet på arbeidsplassen, arbeidsrett og lik behandling av kvinner og menn)

I nr. 30 (europaparlaments- og rådsdirektiv 96/71/EF) erstattes ordlyden i andre ledd vedrørende overgangsordningene med følgende:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 25. april 2005, eventuelt til tiltredelsesprotokollen av 25. april 2005 for Bulgaria (vedlegg VI kapittel 1) og Romania (vedlegg VII kapittel 1) får anvendelse.

Med hensyn til beskyttelsesmekanismene i overgangsordningene nevnt i de foregående ledd, får PROTOKOLL 44 OM BESKYTTELSESMEKANISMER SOM FØLGE AV UTVI-DELSE AV DET EUROPEISKE ØKONOMISKE SAMARBEIDSOMRÅDE anvendelse.»

Vedlegg XX (Miljø)

1. I nr. 1f (rådsdirektiv 96/61/EF) tilføyes følgende ledd:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 25. april 2005, eventuelt til tiltredelsesprotokollen av 25. april for Bulgaria (vedlegg VI kapittel 10 avsnitt D nr. 1) og Romania (vedlegg VII kapittel 9 avsnitt D nr. 1), får anvendelse.»

2. I nr. 7a (rådsdirektiv 98/83/EF) tilføyes følgende ledd:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 25. april 2005, eventuelt til tiltredelsesprotokollen av 25. april 2005 for Romania (vedlegg VII kapittel 9 avsnitt C nr. 5), får anvendelse.»

3. I nr. 9 (rådsdirektiv 83/513/EØF) innsettes følgende ledd mellom leddet vedrørende overgangsordningene og tilpasningsteksten:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 25. april 2005, eventuelt til tiltredelsesprotokollen av 25. april 2005 for Romania (vedlegg VII kapittel 9 avsnitt C nr. 1), får anvendelse.»

4. I nr. 10 (rådsdirektiv 84/156/EØF) innsettes følgende ledd mellom leddet vedrørende overgangsordningene og tilpasningsteksten:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 25. april 2005, eventuelt til tiltredelsesprotokollen av 25. april 2005 for Romania (vedlegg VII kapittel 9 avsnitt C nr. 1), får anvendelse.»

5. I nr. 11 (rådsdirektiv 84/491/EØF) innsettes følgende ledd foran tilpasningsteksten:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 25. april 2005, eventuelt til tiltredelsesprotokollen av 25. april 2005 for Romania (vedlegg VII kapittel 9 avsnitt C nr. 2), får anvendelse.»

6. I nr. 12 (rådsdirektiv 86/280/EØF) innsettes følgende ledd mellom leddet vedrørende overgangsordningene og tilpasningsteksten:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 25. april 2005, eventuelt til tiltredelsesprotokollen av 25. april 2005 for Romania (vedlegg VII kapittel 9 avsnitt C nr. 3), får anvendelse.»

7. I nr. 13 (rådsdirektiv 91/271/EØF) innsettes følgende ledd mellom leddet vedrørende overgangsordningene og tilpasningsteksten:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 25. april 2005, eventuelt til tiltredelsesprotokollen av 25. april 2005 for Bulgaria (vedlegg VI kapittel 10 avsnitt C) og Romania (vedlegg VII kapittel 9 avsnitt C nr. 4), får anvendelse.»

8. I nr. 19a (europaparlaments- og rådsdirektiv 2001/80/EF) innsettes følgende ledd mellom leddet vedrørende overgangsordningene og tilpasningsteksten:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 25. april 2005, eventuelt til tiltredelsesprotokollen av 25. april 2005 for Bulgaria (vedlegg VI kapittel 10 avsnitt D nr. 2) og Romania (vedlegg VII kapittel 9 avsnitt D nr. 3), får anvendelse.»

9. I nr. 21ad (rådsdirektiv 1999/32/EF) innsettes følgende ledd mellom leddet vedrørende overgangsordningene og tilpasningsteksten:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 25. april 2005, eventuelt til tiltredelsesprotokollen av 25. april 2005 for Bulgaria (vedlegg VI kapittel 10 avsnitt A nr. 2), får anvendelse.»

10. I nr. 32c (rådsforordning (EØF) nr. 259/93) innsettes følgende ledd mellom leddet vedrørende overgangsordningene og tilpasningsteksten:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelsesakten av 25. april 2005, eventuelt

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

til tiltredelsesprotokollen av 25. april 2005 for Bulgaria (vedlegg VI kapittel 10 avsnitt B nr. 1) og Romania (vedlegg VII kapittel 9 avsnitt B nr. 1), får anvendelse.»

11. I nr. 32d (rådsdirektiv 1999/31/EF) tilføyes følgende ledd:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelseakten av 25. april 2005, eventuelt til tiltredelsesprotokollen av 25. april for Bulgaria (vedlegg VI kapittel 10 avsnitt B nr. 3) og Romania (vedlegg VII kapittel 9 avsnitt B nr. 3), får anvendelse.»

12. I nr. 32f (europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/76/EF) innsettes følgende ledd foran tilpasningsteksten:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelseakten av 25. april 2005, eventuelt til tiltredelsesprotokollen av 25. april for Romania (vedlegg VII kapittel 9 avsnitt D nr. 2), får anvendelse.»

13. I nr. 32fa (europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/96/EF) innsettes følgende ledd mellom leddet vedrørende overgangsordningene og tilpasningsteksten:

«Overgangsordningene fastsatt i vedleggene til tiltredelseakten av 25. april 2005, eventuelt til tiltredelsesprotokollen av 25. april for Bulgaria (vedlegg VI kapittel 10 avsnitt B nr. 4) og Romania (vedlegg VII kapittel 9 avsnitt B nr. 4), får anvendelse.»

Sluttakt

De befullmektigede for:

Det europeiske fellesskap,
heretter kalt «fellesskapet», og for:

Kongeriket Belgia,
Den tsjekkiske republikk,
Kongeriket Danmark,
Forbundsrepublikken Tyskland,
Republikken Estland,
Republikken Hellas,
Kongeriket Spania,
Republikken Frankrike,
Irland,
Republikken Italia,
Republikken Kypros,
Republikken Latvia,
Republikken Litauen,
Storhertugdømmet Luxembourg,
Republikken Ungarn,
Republikken Malta,
Kongeriket Nederland,
Republikken Østerrike,
Republikken Polen,

Republikken Portugal,
Republikken Slovenia,
Den slovakiske republikk,
Republikken Finland,
Kongeriket Sverige,
Det forente kongeriket Storbritannia og
Nord-Irland,

parter i traktaten om opprettelse av Det europeiske fellesskap, heretter kalt «EFs medlemsstater», og

de befullmektigede for:

Island,
Fyrstedømmet Liechtenstein,
Kongeriket Norge,
heretter kalt «EFTA-statene»,

alle parter i avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde utferdiget i Oporto 2. mai 1992, heretter kalt «EØS-avtalen», sammen heretter kalt «de nåværende avtalepartene»,

og

de befullmektigede for:

Republikken Bulgaria,
Romania,
heretter kalt «de nye avtalepartene»,

som er samlet i [...] den [...] [...] totusenog[...] for å undertegne avtalen om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, har vedtatt følgende tekster:

- i. Avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (heretter kalt «avtalen»)
- ii. Følgende tekster som er vedlagt avtalen:
Vedlegg A: Liste omhandlet i avtalens artikkel 3
Vedlegg B: Liste omhandlet i avtalens artikkel 4

De befullmektigede for de nåværende avtalepartene og de befullmektigede for de nye avtalepartene har vedtatt følgende felleserklæringer og uttalelser som er vedlagt denne sluttakt:

1. Felleserklæring om ratifisering i rett tid av avtalen om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde
2. Felleserklæring om datoen for opphør av overgangsordningene
3. Felleserklæring om anvendelse av opprinnelsesreglene etter ikrafttreddelsen av avtalen om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

4. Felleserklæring om handelen med landbruksvarer og bearbejdede landbruksvarer
5. Felleserklæring om Liechtensteins sektorvis tilpasning på området fri bevegelse for personer
6. Felles uttalelse om prioriterte sektorer angitt i protokoll 38 a
7. Felles uttalelse om de finansielle bidrag.

De befullmektigede for de nåværende avtalepartene og de nye avtalepartene tar til etterretning følgende erklæringer som er vedlagt denne sluttakt:

1. Generell felleserklæring fra EFTA-statene
2. Felleserklæring fra EFTA-statene om fri bevegelse for arbeidstakere
3. Ensidig erklæring fra Liechtensteins regjering om tillegget til protokoll 38 a.

Videre er de enige om at EØS-avtalen, slik den er endret ved protokollen om justering av avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde og den enkelte beslutning i EØS-komiteen i uavkortet tekst, må utarbeides og gis samme gyldighet av representanter for de nåværende og de nye avtalepartene på bulgarsk og rumensk senest innen datoen for denne avtales ikrafttredelse.

De tar til etterretning avtalen i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Kongeriket Norge om et samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Bulgaria, som også er vedlagt denne sluttakt.

De tar også til etterretning avtalen i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Kongeriket Norge om et samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Romania, som er vedlagt denne sluttakt.

De tar deretter til etterretning tilleggsprotokollen til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Republikken Island i forbindelse med Republikken Bulgarias og Romanias tiltrædelse til Den europeiske union, som er vedlagt denne sluttakt.

Videre tar de til etterretning tilleggsprotokollen til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Kongedømmet Norge i forbindelse med Republikken Bulgarias og Romanias tiltrædelse til Den europeiske union, som også er vedlagt denne sluttakt.

De understreker at de ovennevnte avtaler og protokoller er inngått under den forutsetning at deltakelsen i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde forblir uendret.

Utfærdiget i [...] den [...].

For Det europeiske fellesskap

Felleserklæringer og uttalelser fra de nåværende avtalepartene og de nye avtalepartene

Felleserklæring om ratifisering i rett tid av avtalen om republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde

De nåværende avtalepartene og de nye avtalepartene understreker viktigheten av at de nåværende og de nye avtalepartene ratifiserer eller godkjenner avtalen om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde i samsvar med de enkelte parter forfatningsregler i rett tid, for å sikre at Det europeiske økonomiske samarbeidsområde kan virke på tilfredsstillende måte.

Felleserklæring om datoen for opphør av overgangsordningene

Overgangsordningene fra tiltrædelsestraktaten skal overføres til EØS-avtalen, og skal opphøre på samme dato som de ville ha opphørt dersom utvidelsen av Den europeiske union og EØS hadde funnet sted samtidig den 1. januar 2007.

Felleserklæring om anvendelse av opprinnelsesreglene etter ikrafttredelsen av avtalen om republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde

1. Opprinnelsesbeviser som er behørig utstedt av en EFTA-stat eller en ny avtalepart innenfor rammen av en preferanseavtale inngått mellom EFTA-statene og den nye avtaleparten, eller i medhold av unilateral nasjonal lovgivning i en EFTA-stat eller en ny avtalepart, skal anses som bevis på EØS-preferanseopprinnelse, forutsatt at:

- a) opprinnelsesbeviset og transportdokumentene ble utstedt senest dagen før den nye avtaleparten tiltrådte Den europeiske union,
- b) opprinnelsesbeviset legges fram for tollmyndighetene innen fire måneder etter avtalens ikrafttredelse.
- c) Dersom varene ble deklartert for import fra en EFTA-stat eller en ny avtalepart i henholdsvis en ny avtalepart eller en EFTA-stat før datoen der den nye avtaleparten tiltrådte Den europeiske union, i henhold til preferanseordninger mellom en EFTA-stat og en ny avtalepart som var i kraft på tidspunktet for importdeklarasjonen, kan et opprinnelsesbevis utstedt i ettertid i henhold til slike ordninger også godkjennes i EFTA-statene

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

eller de nye avtalepartene, forutsatt at de legges fram for tollmyndighetene innen fire måneder etter datoen for avtalens ikrafttredelse.

2. EFTA-statene på den ene side og Republikken Bulgaria og Romania på den annen side kan opprettholde autorisasjoner som gir eksportører status som «godkjent eksportør» i samsvar med avtaler inngått mellom EFTA-statene på den ene side og Republikken Bulgaria eller Romania på den annen side, forutsatt at de godkjente eksportørene anvender opprinnelsesreglene som gjelder for EØS.

Senest ett år etter avtalens ikrafttredelse skal EFTA-statene og Republikken Bulgaria og Romania erstatte disse autorisasjonene med nye autorisasjoner utstedt i samsvar med vilkårene fastsatt i protokoll 4 til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde.

3. Anmodninger om etterskuddsvis verifisering av opprinnelsesbeviser utstedt i henhold til preferanseavtalene og -ordningene nevnt i nr. 1 og 2 ovenfor, skal imøtekommes av vedkomende myndigheter i EFTA-statene og de nye avtaleparter i en periode på tre år etter at det aktuelle opprinnelsesbeviset ble utstedt, og kan framsettes av nevnte myndigheter i en periode på tre år etter at opprinnelsesbeviset ble godkjent.

Felleserklæring om handel med landbruksprodukter og bearbeidede landbruksprodukter

1. Innenfor rammene av EØS-utvidelsesforhandlingene ble det holdt drøftinger mellom de nåværende avtaleparter og de nye avtaleparter for å undersøke behovet for tilpassing av de bilaterale handelsinnrømmelser når det gjelder landbruksprodukter og bearbeidede landbruksprodukter i de relevante deler av EØS-avtalen eller de relevante bilaterale avtaler mellom Det europeiske fellesskap og henholdsvis Island, Liechtenstein og Norge, i lys av utvidelsen av Den europeiske union.
2. De nåværende avtaleparter og de nye avtaleparter har undersøkt vilkårene for markedsadgang produkt for produkt, og er enige om at det i forbindelse med utvidelsen ikke skal gis ytterligere handelsinnrømmelser i forhold til eventuelle eksisterende avtaler når det gjelder landbruksprodukter og bearbeidede landbruksprodukter.
3. De nåværende avtaleparter og de nye avtaleparter er enige om at Island, Liechtenstein og Norge ikke skal framsette noen krav eller

anmodninger, eller endre eller trekke tilbake noen innrømmelser i henhold til GATT 1994 artikkel XXIV.6 og artikkel XXVIII i forhold til landbruksprodukter i forbindelse med denne utvidelsen av Den europeiske union.

Felleserklæring om Liechtensteins sektorvise tilpasning angående fri bevegelighet for personer

De nåværende avtalepartene og de nye avtalepartene –

- som viser til de sektorvise tilpasninger for Liechtenstein på området fri bevegelighet for personer innført ved EØS-komiteens beslutning nr. 191/1999 og endret ved avtalen om Den tsjekkiske republikkens, Republikken Estlands, Republikken Kypros', Republikken Latvias, Republikken Litauens, Republikken Ungarns, Republikken Maltas, Republikken Polens, Republikken Slovenias og Den slovakiske republikkens deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde av 14. oktober 2003,
- som merker seg at det for tiden er høy tilstrømning av borgere fra EF- og EFTA-statene som ønsker å bosette seg i Liechtenstein, og at denne overstiger den netto immigrasjonsskvoten som er fastsatt i de ovennevnte ordninger,
- som tar i betraktning at Bulgarias og Romanias deltakelse i EØS fører til at et økt antall personer vil få rett til å påberope seg fri bevegelighet for personer som fastsatt i EØS-avtalen –

avtaler å ta rimelig hensyn til denne faktiske situasjon, og til at Liechtensteins mulighet til å absorbere flere innbyggere er uendret, under revurderingen av de sektormessige tilpasninger i EØS-avtalens vedlegg V og VIII.

Felles uttalelse om prioriterte sektorer nevnt i protokoll 38 a

De nåværende og de nye avtalepartene minner om at ikke alle prioriterte sektorer som definert i protokoll 38 a artikkel 3 må være dekket i hver mottakerstat.

Felles uttalelse om finansielle bidrag

De nåværende og de nye avtalepartene er enige om at de forskjellige finansielle bidragsordningene som er avtalt i forbindelse med EØS-utvidelsen ikke skal utgjøre noen presedens for tiden etter at de utløper 30. april 2009.

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

Andre erklæringer fra en eller flere av partene i avtalen

Generell felleserklæring fra EFTA-statene

EFTA-statene tar til etterretning de erklæringer med relevans for EØS-avtalen som er vedlagt sluttakten til traktaten mellom Kongeriket Belgia, Den tsjekkiske republikk, Kongeriket Danmark, Forbundsrepublikken Tyskland, Republikken Estland, Republikken Hellas, Kongeriket Spania, Republikken Frankrike, Irland, Republikken Italia, Republikken Kypros, Republikken Latvia, Republikken Litauen, Storhertugdømmet Luxembourg, Republikken Ungarn, Republikken Malta, Kongeriket Nederland, Republikken Østerrike, Republikken Polen, Republikken Portugal, Republikken Slovenia, Den slovakiske republikk, Republikken Finland, Kongeriket Sverige og Det forente kongeriket Storbritannia og Nord-Irland (medlemsstater i Den europeiske union) og Republikken Bulgaria og Romania i forbindelse med Republikken Bulgarias og Romanias tilträdelse til Den europeiske union.

EFTA-statene understreker at de erklæringer med relevans for EØS-avtalen som er vedlagt sluttakten til traktaten nevnt i forrige ledd, ikke kan tolkes eller anvendes på en måte som strider mot de nåværende eller de nye avtalepartenes forpliktelser etter denne avtale eller EØS-avtalen.

Felleserklæring fra EFTA-statene om fri bevegelse for arbeidstakere

EFTA-statene understreker de sterke elementene av differensiering og fleksibilitet i ordningene for fri bevegelse for arbeidstakere. De vil bestrebe seg på å gi økt arbeidsmarkedstilgang for borgere av Republikken Bulgaria og Romania i samsvar med nasjonal lovgivning, med sikte på å framskynde tilnærmingen til regelverket. Som følge av

dette ventes sysselsettingsmulighetene i EFTA-statene for borgere av Republikken Bulgaria og Romania å bli vesentlig forbedret etter disse statenes tilträdelse. Videre vil EFTA-statene gjøre best mulig bruk av de foreslåtte ordningene for så raskt som mulig å oppnå full anvendelse av regelverket på området fri bevegelse for arbeidstakere. For Liechtenstein vil dette bli gjort i samsvar med særordningen fastsatt i den sektorvise tilpasning til EØS-avtalens vedlegg V (Fri bevegelse for arbeidstakere) og vedlegg VIII (Etableringsrett).

Ensidiq erklæring fra liechtensteins regjering om tillegget til protokoll 38 a

Liechtensteins regjering –

- som henviser til tillegget til protokoll 38 a,
- som minner om forståelsen om at Bulgaria og Romania i samme utstrekning skal nyte godt av bidragene fra EFTA-statene for å redusere økonomisk og sosial ulikhet i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde som mottakerstatene nevnt i protokoll 38 a artikkel 5, og som tar hensyn til fordelingsnøkkelen fastsatt i nevnte artikkel,
- som merker seg at EFTA-statene har gitt et ekstraordinært bidrag innenfor EØS-finansieringsordningen for å øke bidragene til fordel for Bulgaria og Romania –

gir uttrykk for sin forståelse av at ved gjennomgangen som er forutsett i protokoll 38 a artikkel 9, skal eventuelle avtalte ytterligere økonomiske ordninger ta hensyn til de reduksjoner av økonomiske og sosiale forskjeller som allerede er oppnådd, slik at bidragene fra de tre EFTA-statene vil bli forholdsmessig redusert dersom ett eller flere av de nåværende mottakerland ikke lenger kvalifiserer til bidrag i henhold til en slik ordning.

Vedlegg 2**Uoffisiell norsk oversettelse**

Avtale i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Kongeriket Norge om et samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Bulgaria

A. Brev fra Det europeiske fellesskap

Herr ...,

Jeg har æren av å vise til forhandlingene som har funnet sted mellom Det europeiske fellesskap og Kongeriket Norge («Norge») i forbindelse med at Bulgaria blir part i EØS-avtalen, og opprettelsen av et samarbeidsprogram for å fremme økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Bulgaria.

Jeg bekrefter med dette følgende resultat av forhandlingene:

1. Det skal opprettes et samarbeidsprogram mellom Norge og Bulgaria for å fremme sosial og økonomisk utvikling i Bulgaria gjennom bilaterale prosjekter, i henhold til en bilateral avtale mellom de to statene. Teksten i den bilaterale avtalen er vedlagt som en integrert del av denne brevveksling.
2. Med henblikk på dette programmet skal Norge stille til rådighet et samlet beløp på EUR 20 millioner, for tilsagn i én enkelt del i 2007. Beløpet skal gjøres tilgjengelig fra den dato avtalen om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde trer i kraft, eller det avtales at den aktuelle avtalen skal gjelde midlertidig, til 30. april 2009.
3. Denne brevveksling skal:
 - a) ratifiseres eller godkjennes av Det europeiske fellesskap og Norge i samsvar med den enkelte parts framgangsmåte. Ratifikasjons- eller godkjenningssdokumentene skal deponeres i Rådssekretariatet for Den europeiske union.
 - b) Den skal tre i kraft dagen etter at alle avtaleparter har deponert sine ratifikasjons- eller godkjenningssdokumenter, forutsatt at også ratifikasjons- eller godkjenningssdokumentene for følgende tilknyttede avtaler er blitt deponert:
 - i. Avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde

- ii. Avtale i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Norge om et samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Romania
- iii. Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Republikken Island i forbindelse med Republikken Bulgarias og Romanias tilträdelse til Den europeiske union, og
- iv. Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Kongeriket Norge i forbindelse med Republikken Bulgarias og Romanias tilträdelse til Den europeiske union.

Jeg ville være takknemlig for å få Deres bekræftelse på at De er enig i innholdet i dette brev.

Motta, herr ..., forsikringen om min høyaktelse.

For Det europeiske fellesskap

Vedlegg: 1

Vedlegg

Avtale om et norsk samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Bulgaria mellom
KONGERIKET NORGE
og
REPUBLICKEN BULGARIA
heretter kalt «partene»

Artikkel 1**Formål**

Det skal opprettes et norsk samarbeidsprogram for å fremme sosial og økonomisk utvikling i Bulgaria gjennom bilaterale samarbeidsprosjekter mellom partene innenfor de sektorer som er angitt i artikkel 4.

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

Artikkel 2

Økonomisk omfang

Med henblikk på det norske samarbeidsprogrammet for Republikken Bulgaria skal Kongeriket Norge stille til rådighet et samlet beløp på EUR 20 millioner, for tilsagn i én enkelt del i 2007.

Artikkel 3

Varighet

Beløpet angitt i artikkel 2 skal gjøres tilgjengelig med virkning fra ikrafttredelsesdatoen for avtalen om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, eller fra det avtales at den aktuelle avtalen skal gjelde midlertidig, til 30. april 2009.

Artikkel 4

Prioriterte sektorer

Det norske samarbeidsprogrammet for Bulgaria skal støtte bilaterale samarbeidsprosjekter mellom kvalifiserte søkere fra partene for å fremme sosial og økonomisk utvikling i Republikken Bulgaria, innenfor følgende prioriterte sektorer:

- reduksjon av utslipp av drivhusgasser, inkludert prosjekter med felles gjennomføring i henhold til Kyoto-protokollen, og reduksjon av andre utslipp til luft og vann
- effektiv energibruk og fornybar energi
- fremme bærekraftig produksjon, inkludert sertifisering og verifisering
- gjennomføring av Schengen-rettsakter, støtte til nasjonale Schengen-planer samt styrking av rettsvesenet.

Blant aktiviteter som kan støttes er nyskaping, personalutvikling, nettverksarbeid, kapasitetsoppbygging, teknologioverføring samt forskning og utvikling.

Artikkel 5

Tak for samfinansiering

Det norske bidraget i form av tilskudd skal ikke overstige 60 % av prosjektkostnadene, unntatt for prosjekter som for øvrig finansieres gjennom budsjettbevilgninger fra sentrale, regionale eller lokale myndigheter, der bidraget ikke må overstige 85 % av prosjektkostnadene. Fellesskapets øvre grenser for samfinansiering skal ikke under noen omstendighet overskrides. Bidrag til ikke-statlige organisasjoner og partene i arbeidslivet kan utgjøre opp til 90 % av prosjektkostnadene.

Artikkel 6

Forvaltning

Det norske samarbeidsprogrammet for Bulgaria skal forvaltes av den norske regjering eller et organ utpekt av den norske regjering. Forvaltningsorganet skal samrå seg med det nasjonale kontaktpunktet som oppnevnes av Republikken Bulgarias regjering. Kommisjonen kan undersøke prosjektene.

Nærmere bestemmelser om gjennomføringen av denne avtale vil om nødvendig bli utferdiget av den norske regjering.

Det samlede beløp nevnt i artikkel 2 skal også omfatte forvaltningskostnadene ved det norske samarbeidsprogrammet.

Artikkel 7

Ikrafttredelse

Denne avtale skal ratifiseres av Kongeriket Norge og Republikken Bulgaria i samsvar med den enkelte parts framgangsmåte. Avtalen skal tre i kraft tretti dager etter at den siste av partene har deponert sitt ratifikasjonsdokument i det norske utenriksdepartementet, dog ikke tidligere enn ikrafttredelsen av avtalen om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, eller fra den dato en avtale om å anvende den sistnevnte avtalen midlertidig, trer i kraft.

Utfordiget i Brussel den ... 2007.

For Kongeriket Norge For Republikken Bulgaria

B. Brev fra Kongeriket Norge

Herr ...,

Jeg har æren av å bekrefte å ha mottatt Deres brev av dags dato med følgende innhold:

«Jeg har æren av å vise til forhandlingene som har funnet sted mellom Det europeiske fellesskap og Kongeriket Norge («Norge») i forbindelse med at Bulgaria blir part i EØS-avtalen, og opprettelsen av et samarbeidsprogram for å fremme økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Bulgaria.

Jeg bekrefter med dette følgende resultat av forhandlingene:

1. Det skal opprettes et samarbeidsprogram mellom Norge og Bulgaria for å fremme sosial og økonomisk utvikling i Bulgaria gjennom bilaterale prosjekter, i henhold til en bilateral avtale mellom de to statene. Teksten i den bilaterale avtalen er vedlagt som en integrert del av denne brevveksling.

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

2. Med henblikk på dette programmet skal Norge stille til rådighet et samlet beløp på EUR 20 millioner, for tilsagn i én enkelt del i 2007. Beløpet skal gjøres tilgjengelig fra den dato avtalen om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde trer i kraft, eller det avtales at den aktuelle avtalen skal gjelde midlertidig, til 30. april 2009.
3. Denne brevveksling skal:
 - a) ratifiseres eller godkjennes av Det europeiske fellesskap og Norge i samsvar med den enkelte parts framgangsmåte. Ratifikasjons- eller godkjenningssdokumentene skal deponeres i Rådssekretariatet for Den europeiske union.
 - b) Den skal tre i kraft dagen etter at alle avtaleparter har deponert sine ratifikasjons- eller godkjenningssdokumenter, forutsatt at også ratifikasjons- eller godkjenningssdokumentene for følgende tilknyttede avtaler er blitt deponert:
 - i. Avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde
 - ii. Avtale i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Norge om et samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Romania
 - iii. Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Republikken Island i forbindelse med Republikken Bulgarias og Romanias tiltrædelse til Den europeiske union, og
 - iv. Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Kongeriket Norge i forbindelse med Republikken Bulgarias og Romanias tiltrædelse til Den europeiske union.

Jeg ville være takknemlig for å få Deres bekreftelse på at De er enig i innholdet i dette brev.

Motta, herr ..., forsikringen om min høyaktelse.

For Det europeiske fellesskap

Vedlegg: 1

Vedlegg

Avtale om et norsk samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Bulgaria mellom

KONGERIKET NORGE

og

REPUBLIKKEN BULGARIA

heretter kalt «partene»

Artikkel 1

Formål

Det skal opprettes et norsk samarbeidsprogram for å fremme sosial og økonomisk utvikling i Bulgaria gjennom bilaterale samarbeidsprosjekter mellom partene innenfor de sektorer som er angitt i artikkel 4.

Artikkel 2

Økonomisk omfang

Med henblikk på det norske samarbeidsprogrammet for Republikken Bulgaria skal Kongeriket Norge stille til rådighet et samlet beløp på EUR 20 millioner, for tilsagn i én enkelt del i 2007.

Artikkel 3

Varighet

Beløpet angitt i artikkel 2 skal gjøres tilgjengelig med virkning fra ikrafttredelsesdatoen for avtalen om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, eller fra det avtales at den aktuelle avtalen skal gjelde midlertidig, til 30. april 2009.

Artikkel 4

Prioriterte sektorer

Det norske samarbeidsprogrammet for Bulgaria skal støtte bilaterale samarbeidsprosjekter mellom kvalifiserte søkere fra partene for å fremme sosial og økonomisk utvikling i Republikken Bulgaria, innenfor følgende prioriterte sektorer:

- reduksjon av utslipp av drivhusgasser, inkludert prosjekter med felles gjennomføring i henhold til Kyoto-protokollen, og reduksjon av andre utslipp til luft og vann
- effektiv energibruk og fornybar energi
- fremme bærekraftig produksjon, inkludert sertifisering og verifisering
- gjennomføring av Schengen-rettsakter, støtte til nasjonale Schengen-planer samt styrking av rettsvesenet.

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

Blant aktiviteter som kan støttes er nyskaping, personalutvikling, nettverksarbeid, kapasitetsoppbygging, teknologioverføring samt forskning og utvikling.

Artikkel 5

Tak for samfinansiering

Det norske bidraget i form av tilskudd skal ikke overstige 60 % av prosjektkostnadene, unntatt for prosjekter som for øvrig finansieres gjennom budsjettbevilgninger fra sentrale, regionale eller lokale myndigheter, der bidraget ikke må overstige 85 % av prosjektkostnadene. Fellesskapets øvre grenser for samfinansiering skal ikke under noen omstendighet overskrides. Bidrag til ikke-statlige organisasjoner og partene i arbeidslivet kan utgjøre opp til 90 % av prosjektkostnadene.

Artikkel 6

Forvaltning

Det norske samarbeidsprogrammet for Bulgaria skal forvaltes av den norske regjering eller et organ utpekt av den norske regjering. Forvaltningsorganet skal samrå seg med det nasjonale kontaktpunktet som oppnevnes av Republikken Bulgarias regjering. Kommisjonen kan undersøke prosjektene.

Nærmere bestemmelser om gjennomføringen av denne avtale vil om nødvendig bli utferdiget av den norske regjering.

Det samlede beløp nevnt i artikkel 2 skal også omfatte forvaltningskostnadene ved det norske samarbeidsprogrammet.

Artikkel 7

Ikrafttredelse

Denne avtale skal ratifiseres av Kongeriket Norge og Republikken Bulgaria i samsvar med den enkelte parts framgangsmåte. Avtalen skal tre i kraft tretti dager etter at den siste av partene har deponert sitt ratifikasjonsdokument i det norske utenriksdepartementet, dog ikke tidligere enn ikrafttredelsen av avtalen om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, eller fra den dato en avtale om å anvende den sistnevnte avtalen midlertidig, trer i kraft.

Utfordiget i Brussel den ... 2007.

For Kongeriket Norge For Republikken Bulgaria

Jeg har den ære å bekrefte at jeg er enig i innholdet i dette brev.

Motta, herr ..., forsikringen om min høyaktelse.

For Kongeriket Norge

Vedlegg 3**Uoffisiell norsk oversettelse**

Avtale i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Kongeriket Norge om et samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Romania

A. Brev fra Det europeiske fellesskap

Herr ...,

Jeg har æren av å vise til forhandlingene som har funnet sted mellom Det europeiske fellesskap og Kongeriket Norge («Norge») i forbindelse med at Romania blir part i EØS-avtalen, og opprettelsen av et samarbeidsprogram for å fremme økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Romania.

Jeg bekrefter med dette følgende resultat av forhandlingene:

1. Det skal opprettes et samarbeidsprogram mellom Norge og Romania for å fremme sosial og økonomisk utvikling i Romania gjennom bilaterale prosjekter, i henhold til en bilateral avtale mellom de to statene. Teksten i den bilaterale avtalen er vedlagt som en integrert del av denne brevveksling.
2. Med henblikk på dette programmet skal Norge stille til rådighet et samlet beløp på EUR 48 millioner, for tilsagn i én enkelt del i 2007. Beløpet skal gjøres tilgjengelig fra den dato avtalen om Republikken Bulgarias og Romanias tiltrædelse til Det europeiske økonomiske samarbeidsområde trer i kraft, eller det avtales at den aktuelle avtalen skal gjelde midlertidig, til 30. april 2009.
3. Denne brevveksling skal:
 - a) ratifiseres eller godkjennes av Det europeiske fellesskap og Norge i samsvar med den enkelte parts framgangsmåte. Ratifikasjons- eller godkjenningssdokumentene skal deponeres i Rådssekretariatet for Den europeiske union.
 - b) Den skal tre i kraft dagen etter at alle avtaleparter har deponert sine ratifikasjons- eller godkjenningssdokumenter, forutsatt at også ratifikasjons- eller godkjenningssdokumentene for følgende tilknyttede avtaler er blitt deponert:
 - i. Avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde

- ii. Avtale i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Kongeriket Norge om et samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Bulgaria
- iii. Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Republikken Island i forbindelse med Republikken Bulgarias og Romanias tiltrædelse til Den europeiske union, og
- iv. Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Kongeriket Norge i forbindelse med Republikken Bulgarias og Romanias tiltrædelse til Den europeiske union.

Jeg ville være takknemlig for å få Deres bekræftelse på at De er enig i innholdet i dette brev.

Motta, herr ..., forsikringen om min høyaktelse.

For Det europeiske fellesskap

Vedlegg: 1

Vedlegg

Avtale om et norsk samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Romania mellom
KONGERIKET NORGE
og
ROMANIA
heretter kalt «partene»

Artikkel 1

Formål

Det skal opprettes et norsk samarbeidsprogram for å fremme sosial og økonomisk utvikling i Romania gjennom bilaterale samarbeidsprosjekter mellom partene innenfor de sektorer som er angitt i artikkel 4.

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

Artikkel 2

Økonomisk omfang

Med henblikk på det norske samarbeidsprogrammet for Romania skal Kongeriket Norge stille til rådighet et samlet beløp på EUR 48 millioner, for tilsagn i én enkelt del i 2007.

Artikkel 3

Varighet

Beløpet angitt i artikkel 2 skal gjøres tilgjengelig med virkning fra ikrafttredelsesdatoen for avtalen om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, eller fra det avtales at den aktuelle avtalen skal gjelde midlertidig, til 30. april 2009.

Artikkel 4

Prioriterte sektorer

Det norske samarbeidsprogrammet for Romania skal støtte bilaterale samarbeidsprosjekter mellom kvalifiserte søkere fra partene for å fremme sosial og økonomisk utvikling i Romania, innenfor følgende prioriterte sektorer:

- reduksjon av utslipp av drivhusgasser, inkludert prosjekter med felles gjennomføring i henhold til Kyoto-protokollen, og reduksjon av andre utslipp til luft og vann
- effektiv energibruk og fornybar energi
- fremme bærekraftig produksjon, inkludert sertifisering og verifisering
- helsestell.

Blant aktiviteter som kan støttes er nyskaping, personalutvikling, nettverksarbeid, kapasitetsoppbygging, teknologioverføring samt forskning og utvikling.

Artikkel 5

Tak for samfinansiering

Det norske bidraget i form av tilskudd skal ikke overstige 60 % av prosjektkostnadene, unntatt for prosjekter som for øvrig finansieres gjennom budsjettbevilgninger fra sentrale, regionale eller lokale myndigheter, der bidraget ikke må overstige 85 % av prosjektkostnadene. Fellesskapets øvre grenser for samfinansiering skal ikke under noen omstendighet overskrides. Bidrag til ikke-statlige organisasjoner og partene i arbeidslivet kan utgjøre opp til 90 % av prosjektkostnadene.

Artikkel 6

Forvaltning

Det norske samarbeidsprogrammet for Romania skal forvaltes av den norske regjering eller et organ utpekt av den norske regjering. Forvaltningsorganet skal samrå seg med det nasjonale kontaktpunktet som oppnevnes av Romanias regjering. Kommisjonen kan undersøke prosjektene.

Nærmere bestemmelser om gjennomføringen av denne avtale vil om nødvendig bli utferdiget av den norske regjering.

Det samlede beløp nevnt i artikkel 2 skal også omfatte forvaltningskostnadene ved det norske samarbeidsprogrammet.

Artikkel 7

Ikrafttredelse

Denne avtale skal ratifiseres av Kongeriket Norge og Romania i samsvar med den enkelte parts framgangsmåte. Avtalen skal tre i kraft tretti dager etter at den siste av partene har deponert sitt ratifikasjonsdokument i det norske utenriksdepartementet, dog ikke tidligere enn ikrafttredelsen av avtalen om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, eller fra den dato en avtale om å anvende den sistnevnte avtalen midlertidig, trer i kraft.

Utfordiget i Brussel den ... 2007.

For Kongeriket Norge

For Romania

B. Brev fra Kongeriket Norge

Herr ...,

Jeg har æren av å bekrefte å ha mottatt Deres brev av dags dato med følgende innhold:

«Jeg har æren av å vise til forhandlingene som har funnet sted mellom Det europeiske fellesskap og Kongeriket Norge («Norge») i forbindelse med at Romania blir part i EØS-avtalen, og opprettelsen av et samarbeidsprogram for å fremme økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Romania.

Jeg bekrefter med dette følgende resultat av forhandlingene:

1. Det skal opprettes et samarbeidsprogram mellom Norge og Romania for å fremme sosial og økonomisk utvikling i Romania gjennom bilaterale prosjekter, i henhold til en bilateral avtale mellom de to statene. Teksten i den bilaterale avtalen er vedlagt som en integrert del av denne brevveksling.

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

2. Med henblikk på dette programmet skal Norge stille til rådighet et samlet beløp på EUR 48 millioner, for tilsagn i én enkelt del i 2007. Beløpet skal gjøres tilgjengelig fra den dato avtalen om Republikken Bulgarias og Romanias tiltredelse til Det europeiske økonomiske samarbeidsområde trer i kraft, eller det avtales at den aktuelle avtalen skal gjelde midlertidig, til 30. april 2009.
3. Denne brevveksling skal:
 - a) ratifiseres eller godkjennes av Det europeiske fellesskap og Norge i samsvar med den enkelte parts framgangsmåte. Ratifikasjons- eller godkjenningssdokumentene skal deponeres i Rådssekretariatet for Den europeiske union.
 - b) Den skal tre i kraft dagen etter at alle avtaleparter har deponert sine ratifikasjons- eller godkjenningssdokumenter, forutsatt at også ratifikasjons- eller godkjenningssdokumentene for følgende tilknyttede avtaler er blitt deponert:
 - i. Avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde
 - ii. Avtale i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Kongeriket Norge om et samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Bulgaria
 - iii. Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Republikken Island i forbindelse med Republikken Bulgarias og Romanias tiltredelse til Den europeiske union, og
 - iv. Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Kongeriket Norge i forbindelse med Republikken Bulgarias og Romanias tiltredelse til Den europeiske union.

Jeg ville være takknemlig for å få Deres bekreftelse på at De er enig i innholdet i dette brev.

Motta, herr ..., forsikringen om min høyaktelse.

For Det europeiske fellesskap

Vedlegg: 1

Vedlegg

Avtale om et norsk samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Romania mellom

KONGERIKET NORGE

og

ROMANIA

heretter kalt «partene»

Artikkel 1

Formål

Det skal opprettes et norsk samarbeidsprogram for å fremme sosial og økonomisk utvikling i Romania gjennom bilaterale samarbeidsprosjekter mellom partene innenfor de sektorer som er angitt i artikkel 4.

Artikkel 2

Økonomisk omfang

Med henblikk på det norske samarbeidsprogrammet for Romania skal Kongeriket Norge stille til rådighet et samlet beløp på EUR 48 millioner, for tilsagn i én enkelt del i 2007.

Artikkel 3

Varighet

Beløpet angitt i artikkel 2 skal gjøres tilgjengelig med virkning fra ikrafttredelsesdatoen for avtalen om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, eller fra det avtales at den aktuelle avtalen skal gjelde midlertidig, til 30. april 2009.

Artikkel 4

Prioriterte sektorer

Det norske samarbeidsprogrammet for Bulgaria skal støtte bilaterale samarbeidsprosjekter mellom kvalifiserte søkere fra partene for å fremme sosial og økonomisk utvikling i Romania, innenfor følgende prioriterte sektorer:

- reduksjon av utslipp av drivhusgasser, inkludert prosjekter med felles gjennomføring i henhold til Kyoto-protokollen, og reduksjon av andre utslipp til luft og vann
- effektiv energibruk og fornybar energi
- fremme bærekraftig produksjon, inkludert sertifisering og verifisering
- helsestell.

Blant aktiviteter som kan støttes er nyskaping, personalutvikling, nettverksarbeid, kapasitets-

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

oppbygging, teknologioverføring samt forskning og utvikling.

Artikkel 5

Tak for samfinansiering

Det norske bidraget i form av tilskudd skal ikke overstige 60 % av prosjektkostnadene, unntatt for prosjekter som for øvrig finansieres gjennom budsjettbevilgninger fra sentrale, regionale eller lokale myndigheter, der bidraget ikke må overstige 85 % av prosjektkostnadene. Fellesskapets øvre grenser for samfinansiering skal ikke under noen omstendighet overskrides. Bidrag til ikke-statlige organisasjoner og partene i arbeidslivet kan utgjøre opp til 90 % av prosjektkostnadene.

Artikkel 6

Forvaltning

Det norske samarbeidsprogrammet for Romania skal forvaltes av den norske regjering eller et organ utpekt av den norske regjering. Forvaltningsorganet skal samrå seg med det nasjonale kontaktpunktet som oppnevnes av Romanias regjering. Kommisjonen kan undersøke prosjektene.

Nærmere bestemmelser om gjennomføringen av denne avtale vil om nødvendig bli utferdiget av den norske regjering.

Det samlede beløp nevnt i artikkel 2 skal også omfatte forvaltningskostnadene ved det norske samarbeidsprogrammet.

Artikkel 7

Ikrafttredelse

Denne avtale skal ratifiseres av Kongeriket Norge og Romania i samsvar med den enkelte parts framgangsmåte. Avtalen skal tre i kraft tretti dager etter at den siste av partene har deponert sitt ratifikasjonsdokument i det norske utenriksdepartementet, dog ikke tidligere enn ikrafttredelsen av avtalen om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, eller fra den dato en avtale om å anvende den sistnevnte avtalen midlertidig, trer i kraft.

Utferdiget i Brussel den ... 2007.

For Kongeriket Norge

For Romania»

Jeg har den ære å bekrefte at jeg er enig i innholdet i dette brev.

Motta, herr ..., forsikringen om min høyaktelse.

For Kongeriket Norge

Vedlegg 4**Uoffisiell norsk oversettelse**

Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Kongeriket Norge i forbindelse med Republikken Bulgarias og Romanias tiltredelse til Den europeiske union

DET EUROPEISKE FELLESKAP
og
KONGERIKET NORGE

SOM VISER TIL avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Kongeriket Norge undertegnet i Brussel 14. mai 1973, heretter kalt «avtalen», og til de eksisterende ordninger for handel med fisk og fiskevarer mellom Norge og Fellesskapet,
SOM VISER TIL Republikken Bulgarias og Romanias tiltredelse til Den europeiske union,
SOM VISER TIL avtalen om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde,
SOM VISER TIL de eksisterende ordninger for handel med fisk og fiskevarer mellom Norge og Republikken Bulgaria og Romania,
HAR BESLUTTET å fastsette i fellesskap de justeringer av avtalen som følger av Republikken Bulgarias og Romanias tiltredelse til Den europeiske union,
OG Å INNGÅ DENNE PROTOKOLL:

Artikkel 1

Teksten til avtalen, vedleggene og protokollene som er en integrert del av avtalen, sluttakten og erklæringene som er vedlagt sluttakten, skal utarbeides på bulgarsk og rumensk, og disse tekstene skal ha samme gyldighet som originaltekstene. Felleskomiteen skal godkjenne den bulgarske og rumenske teksten.

Artikkel 2

Særbestemmelsene som gjelder for import til Fellesskapet av visse fiskeslag og fiskevarer med opprinnelse i Norge, er fastsatt i denne protokoll.

De årlige tollfrie kvotene fastsatt i artikkel 3 i denne protokoll gjelder for perioden fra 1. januar 2007 til 30. april 2009. Størrelsen på kvotene angitt i artikkel 3 skal vurderes på nytt ved utgangen av denne perioden, idet det tas hensyn til alle rele-

vante interesser. Størrelsen på kvotene for 2007 skal ikke reduseres selv om utvidelsen av Det europeiske økonomiske samarbeidsområde ikke fant sted 1. januar 2007. Størrelsen på tollkvotene for 2009 skal reduseres i samsvar med deres anvendelse fram til 30. april 2009.

Opprinnelsesreglene gjeldende for tollkvotene skal være de som er fastsatt i avtalens protokoll 3.

Artikkel 3

Fellesskapet skal åpne følgende nye årlige tollfrie tilleggskvoter:

Makrell av artene <i>Scombrus scombrus</i> eller <i>Scombrus japonicus</i> , fryst (KN-kode 0303 74 30):	9 300 tonn
Sild (<i>Clupea harengus</i> , <i>Clupea pallasii</i>), fryst (KN-kode 0303 51 00):	1 800 tonn
Sildefileter og sildelapper (<i>Clupea harengus</i> , <i>Clupea pallasii</i>), fryst (KN-koder 0304 29 75 og 0304 99 23):	600 tonn
Annen fisk, fryst (KN-kode 0303 79 98):	2 200 tonn
Annen laksefisk, fryst (KN-kode 0303 29 00):	2 000 tonn
Reker, pillede, fryste (KN-koder ex1605 20 10, ex1605 20 91 og ex1605 20 99):	2 000 tonn

Artikkel 4

Fellesskapet skal oppheve vilkåret «til industriell framstilling», og dermed sluttbrukerkravet, gjeldende for tollkvotene som ble åpnet i 2004 for fryst makrell (ordre 09.0760, 09.0763 og 09.0778), fryst sild (ordre 09.0752) og fryste sildelapper (ordre 09.0756). Følgelig skal kravet om bruk til menneskeføde for produkter under samme tollkvoter også oppheves.

Den eksisterende tollfrie kvoten for fryste pillede reker med ordre 09.0758 skal være tilgjen-

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

gelig for KN-kodene ex1605 20 10, ex1605 20 91 og ex1605 20 99.

For perioden fra 1. januar 2008 til 31. desember 2008 skal Fellesskapet slå sammen de to eksisterende tollfrie kvotene for fryste pillede reker (ordre 09.0745 og 09.0758) og den nye tollfrie tilleggskvoten på 2 000 tonn som er fastsatt i artikkel 3, og gjøre den sammenslåtte kvoten tilgjengelig for KN-kodene ex1605 20 10, ex1605 20 91 og ex1605 20 99.

Fra 1. januar 2009 skal de to eksisterende tollkvotene for fryste pillede reker med ordre 09.0758 (2 500 tonn) og ordre 09.0745 (5 500 tonn) samt den nye tollfrie tilleggskvoten på 2 000 tonn gjelde som tre separate tollkvoter og gjøres tilgjengelig for KN-kodene ex1605 20 10, ex1605 20 91 og ex1605 20 99.

Fellesskapet skal med virkning fra 15. juni 2008 slå sammen delperiodene for de tre eksisterende tollkvotene for makrell (ordre 09.0760, 09.0763 og 09.0778) til én enkelt periode fra 15. juni til 14. februar.

Artikkel 5

Representanter for Det europeiske fellesskap og Norge skal innen utgangen av 2007 møtes for å undersøke mulighetene for å anvende opprinnelsesreglene i avtalens protokoll 3 også på produkter som omfattes av brevvekslingen om handel med fisk av 16. april 1973.

Artikkel 6

Denne protokoll skal ratifiseres eller godkjennes av Det europeiske fellesskap og Norge i samsvar

med partenes egne framgangsmåter. Ratifikasjons- eller godkjenningssdokumentene skal deponeres i Rådssekretariatet for Den europeiske union.

Den skal tre i kraft dagen etter at alle avtaleparter har deponert sine ratifikasjons- eller godkjenningssdokumenter, forutsatt at også ratifikasjons- eller godkjenningssdokumentene for følgende tilknyttede avtaler er blitt deponert:

- i. Avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde
- ii. Avtale i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Kongeriket Norge om et samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Bulgaria
- iii. Avtale i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Kongeriket Norge om et samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Romania
- iv. Tilleggsprotokollen til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Republikken Island i forbindelse med Republikken Bulgarias og Romanias tiltredelse til Den europeiske union.

Artikkel 7

Denne protokoll er utarbeidet i to eksemplarer på bulgarsk, tsjekkisk, dansk, nederlandsk, engelsk, estisk, finsk, fransk, tysk, gresk, ungarsk, islandsk, italiensk, latvisk, litauisk, maltesisk, norsk, polsk, portugisisk, rumensk, slovakisk, slovensk, spansk og svensk, med samme gyldighet for hver av tekstene.

Vedlegg 5**Uoffisiell norsk oversettelse**

Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Republikken Island i forbindelse med Republikken Bulgarias og Romanias tiltredelse til Den europeiske union

DET EUROPEISKE FELLESKAP
og
ISLAND

SOM VISER TIL avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Republikken Island undertegnet i Brussel 22. juli 1972, heretter kalt «avtalen», og til de eksisterende ordninger for handel med fisk og fiskevarer mellom Island og Fellesskapet,
SOM VISER TIL Republikken Bulgarias og Romanias tiltredelse til Den europeiske union,
SOM VISER TIL avtalen om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde,
SOM VISER TIL de eksisterende ordninger for handel med fisk og fiskevarer mellom Island og de tiltredende landene,
HAR BESLUTTET å fastsette i fellesskap de justeringer av avtalen som følger av Republikken Bulgarias og Romanias tiltredelse til Den europeiske union,
OG Å INNGÅ DENNE PROTOKOLL:

Artikkel 1

Teksten til avtalen, vedleggene og protokollene som er en integrert del av avtalen, sluttakten og erklæringene som er vedlagt sluttakten, skal utarbeides på bulgarsk og rumensk, og disse tekstene skal ha samme gyldighet som originaltekstene. Felleskomiteen skal godkjenne den bulgarske og rumenske teksten.

Artikkel 2

Særbestemmelsene som gjelder for import til Fellesskapet av visse fiskeslag og fiskevarer med opprinnelse i Island, er fastsatt i denne protokoll og vedlegget til protokollen.

De årlige tollfrie kvotene fastsatt i vedlegget til denne protokoll gjelder for perioden fra 1. januar 2007 til 30. april 2009. Størrelsen på kvotene skal vurderes på nytt ved utgangen av denne perioden,

idet det tas hensyn til alle relevante interesser. Størrelsen på kvotene for 2007 skal ikke reduseres selv om utvidelsen av Det europeiske økonomiske samarbeidsområde ikke fant sted 1. januar 2007.

Størrelsen på tollkvotene for 2009 skal reduseres i samsvar med deres anvendelse fram til 30. april 2009.

Artikkel 3

Denne protokoll skal ratifiseres eller godkjennes av avtalepartene i samsvar med deres egne framgangsmåter. Ratifikasjons- eller godkjenningssdokumentene skal deponeres i Rådssekretariatet for Den europeiske union.

Den skal tre i kraft dagen etter at alle avtaleparter har deponert sine ratifikasjons- eller godkjenningssdokumenter, forutsatt at også ratifikasjons- eller godkjenningssdokumentene for følgende tilknyttede avtaler er blitt deponert:

- i. Avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde
- ii. Avtale i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Kongeriket Norge om et samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Bulgaria
- iii. Avtale i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Kongeriket Norge om et samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Romania
- iv. Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Kongeriket Norge i forbindelse med Republikken Bulgarias og Romanias tiltredelse til Den europeiske union.

Artikkel 4

Denne protokoll er utarbeidet i to eksemplarer på bulgarsk, tsjekkisk, dansk, nederlandsk, engelsk, estisk, finsk, fransk, tysk, gresk, ungarsk, islandsk, italiensk, latvisk, litauisk, maltesisk, polsk, portugisisk, rumensk, slovakisk, slovensk, spansk og

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

svensk, med samme gyldighet for hver av tekstene.

Utferdiget i Brussel, [...].

For Det europeiske fellesskap

For Island

Vedlegg

Særbestemmelser omhandlet i artikkel 2

Fellesskapet åpne følgende nye årlige tollfrie tilleggskvoter for produkter med opprinnelse i Island følgende årlige tollfrie kvote:

KN-kode	Produktbeskrivelse	Årlig kvote
0306 19 30	Fryst sjøkreps (<i>Nephrops norvegicus</i>)	520 tonn ¹
0304 19 35	Filet av uer (<i>Sebastes spp.</i>), fersk eller nedkjølt	750 tonn

¹ Ytterligere tollfri kvote. Dersom kvoten ikke er fullt utnyttet innen slutten av 2007, skal det resterende overføres til 2008. For denne avtales formål skal uttak av denne aktuelle tollkvoten som gjelder for 2007 opphøre på den annen arbeidsdag i Kommisjonen etter 1. april 2008. På den påfølgende arbeidsdag skal ubenyttet mengde av denne tollkvoten for 2007 gjøres tilgjengelig som del av tilsvarende tollkvote for 2008. Med virkning fra og med denne dato skal det ikke kunne foretas uttak med tilbakevirkende kraft, og retur på den aktuelle tollkvoten som gjaldt for 2007 skal ikke være mulig.

Vedlegg 6**Uoffisiell norsk oversettelse**

Avtale i form av brevveksling mellom Norge og Det europeiske fellesskap om midlertidig anvendelse av avtalen om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, og midlertidig anvendelse av tre tilknyttede avtaler

A: Brev fra Det europeiske fellesskap til Kongeriket Norge

Herr ...,

Med henvisning til avtalen om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde («EØS-utvidelsesavtalen») og fire tilknyttede avtaler, har jeg æren av å underrette Dem om at Det europeiske fellesskap er rede til å anvende EØS-utvidelsesavtalen og følgende tre tilknyttede avtaler:

- Avtale i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Kongeriket Norge om et samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Bulgaria
- Avtale i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Norge om et samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Romania
- Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Kongeriket Norge i forbindelse med Republikken Bulgarias og Romanias tiltredelse til Den europeiske union

på midlertidlig grunnlag fra den første dag i den første måned som følger etter datoen for fullføringen av de prosedyrer som er nødvendige for dette formål, forutsatt at Kongeriket Norge er rede til å gjøre det samme.

Jeg ville være takknemlig for å få Deres bekreftelse på at Kongeriket Norge er enig i innholdet i dette brev.

Motta, herr ..., forsikringen om min høyaktelse.
For Det europeiske fellesskap

B: Brev fra Kongeriket Norge til Det europeiske fellesskap

Herr ...,

Jeg har æren av å bekrefte at Kongeriket Norge har mottatt og er enig i Deres brev av dags dato, med følgende innhold:

«Med henvisning til avtalen om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde («EØS-utvidelsesavtalen») og fire tilknyttede avtaler, har jeg æren av å underrette Dem om at Det europeiske fellesskap er rede til å anvende EØS-utvidelsesavtalen og følgende tre tilknyttede avtaler:

- Avtale i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Kongeriket Norge om et samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Bulgaria
- Avtale i form av brevveksling mellom Det europeiske fellesskap og Norge om et samarbeidsprogram for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i Romania
- Tilleggsprotokoll til avtalen mellom Det europeiske økonomiske fellesskap og Kongeriket Norge i forbindelse med Republikken Bulgarias og Romanias tiltredelse til Den europeiske union

på midlertidlig grunnlag fra den første dag i den første måned som følger etter datoen for fullføringen av de prosedyrer som er nødvendige for dette formål, forutsatt at Kongeriket Norge er rede til å gjøre det samme.»

Motta, herr ..., forsikringen om min høyaktelse.
For Kongeriket Norge

Om samtykke til ratifikasjon av avtale om Republikken Bulgarias og Romanias deltakelse i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) med tilliggende avtaler, samt inngåelse av avtale om midlertidig anvendelse

Vedlegg 7

Forhandlingsdelegasjonen

Forhandlingsdelegasjonen hadde følgende medlemmer:

- Ambassadør Oda Helen Sletnes, Norges delegasjon til EU, leder
- Ekspedisjonssjef Elisabeth Roderburg, Utenriksdepartementet, nestleder
- Ekspedisjonssjef Thorvald Moe, Finansdepartementet
- Avdelingsdirektør Siri E. Sletner, Utenriksdepartementet
- Avdelingsdirektør Irvin Høyland, Utenriksdepartementet
- Seniorrådgiver Geir Evensen, Fiskeri- og kystdepartementet
- Ambassaderåd Arve Skjerpen, Norges delegasjon til EU
